

Di 75 salan de 75 hezar girtî hatin afirandin

Pêwîstî bi efûya giştî heye

Di 75 saliya komara tirk û 50 saliya Danezana Mafên Mirovan a Gerdûnî de IHD efûyeke giştî û bêcûdatî anî rojevê. Ji bo vê mebestê ji demeke dirêj ve kampanyaya îmezeyê daye destpêkirin. Rayedarên dewletê jî bi daxuyaniya DSP'ê beşdarî vê nîqaşê bûn. Lê ew mijarê bi aliyekî din ve dikişînin. Dixwazin efûyê bi girtiyên adlî sînor bikin.

R 3

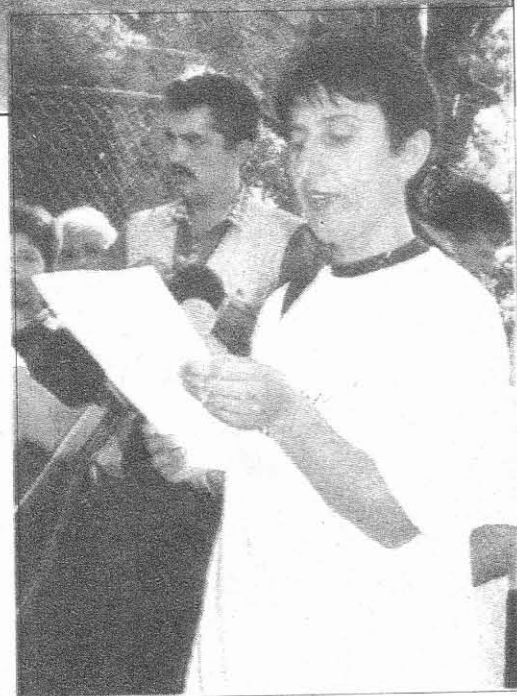

Ji Binxetê firyadeke libevdayî
Helbestvan Fetbulla Huseynî:

Em li xwe digerin, di nava
dûmana windabûnê de

R 8-9

IHD'ê roja 23'ê tirmehê li ber Girtîgeha Paşakapısı daxuyaniyek da. Di daxuyaniyê de wiha hate gotin: "Di 75 saliya komarê de jî hê me komareke demokratîk neafirandîye. Binesaziya civakî, qedexe, tabû, birçîbûn û newekheviyan bi xwe re sûc û sûcdar afirandine."

Şîrove: Awka dola teqayî linciya vindariyena - Rûpel 15

Şehîd: Nameyek vekirî ji dayikan re - Rûpel 6

Zarokên Amedê: 'Tatîl ji bo me pir-xebat e' - Rûpel 16

Dadmendî: Yasa û fêrên din - Rûpel 4

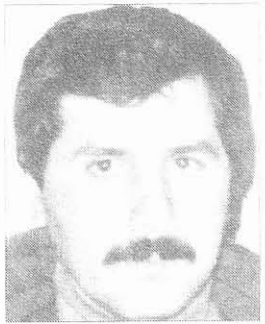
Nejdet Buldan: Bela dîrokî rpl.5

Celalettin Yöyler: Kusî û meymûn, wawik û şêr rpl.13

Serkan Brûsk: Erdhejê qelş kûrtir kir rpl.7

Lerzan Jandîl: Yewbiyene ser ro rpl.11

Azadiya WELAT

SAMI TAN

XAP-TV û zordarî ne çare ne

Ev karsaz naxwazin tê bigihêjin ku, li cihê ku lê MED-TV hebe, kes berê xwe nade XAP-TV'yê. Dîsa ew newêrin rawestandina şer bikin. Lewre jî dibêjin: "PKK tîk çûye."

Di kurdî de biwêjek heye: "Boça (terî) kerê ye, ne dirêj dibe ne jî kurt." Ev peyv jî bo tiştê ku tê de pêşketin çênabe, tê bikaranîn. Mirov dikare rewşa Komara Tirk a 75 salan bişibîne boça kerê. Boça kerê, li gorî 75 sal berî niha hinekî dirêj bûye, lê dema mirov rewşa wê bi welatên din re hevrû bike, jî berê kurtir bûye. Lewre welatên din di nava şer û pevçûnên giran re derbas bûne, lê di şerê Kîbrîs û Kurdistanê neketiye nav şerekî mezin, dîsa jî hê wekî niv-mêtingeha dewleta Amerîkayê tê binavkirin. Xuya ye ku rayedarên tirk jî bi vê rewşê dizanin, lewre jî filmên reklamê amade dikin û bi honeya 75 saliya komarê pesnê xwe didin. Di vî filmê navborî de xewna xwe tînin zimên û Ameda piştî sala du hezarî nişan didin û dibêjin bûye navenda bazirganiya Rojhilata Navîn. Rast e, dê ew xewn pêk were, lê ne di bin desthilatdariya wan de.

Dewleta tirk jî bilî şerê Kîbrîs û Kurdistanê neketiye nav şerekî mezin, dîsa jî hê wekî niv-mêtingeha dewleta Amerîkayê tê binavkirin. Xuya ye ku rayedarên tirk jî bi vê rewşê dizanin, lewre jî filmên reklamê amade dikin û bi honeya 75 saliya komarê pesnê xwe didin. Di vî filmê navborî de xewna xwe tînin zimên û Ameda piştî sala du hezarî nişan didin û dibêjin bûye navenda bazirganiya Rojhilata Navîn. Rast e, dê ew xewn pêk were, lê ne di bin desthilatdariya wan de.

Van rojan 75 sal di ser Peymana Lozanê re derbas dibin. Wekî tê zanîn dewleta tirk bi vê peymanê gihîşt sînorên xwe yên îroyîn. Lê îro dinya rewabûna vê peymanê nîqaş dîke. Êdî rayedarên dewletê nikarin jî bo pêrozkirina girêdana vê peymanê destûrê jî rayedarên Swîsreyê bistînin. Li aliyê din kurd bi beşdariya partî û şexsiyeten navdar konferanseke navneteweyî li dar dixin. Ev yek jî kambaxiya rewşa dewleta tirk nîşan dide.

Tevî van tiştan jî, rayedarên tirk jî ya xwe nayên xwarê, xwe nadin ber çareseriyêke aştiyane. Kesên ku xwe nêzî çareseriyêke sexte dikin jî, dibin hedefa tîrên şovenîzmê. Bo nimûne roja 22'yê mehê di rojnameya Milleyetê de nûçeyek li ser rapora hin karsazên tirk hate weşandin. Li gorî vê raporê dê kurd karibin di dibistanê taybet de bi kurdî jî perwerdehiyê bikin, di Televîzyona GAP'ê (belkî rastir e ku mirov bibêje XAP-TV) de dê bernamayan bi kurdî karibin bîn weşandin. Ev karsaz naxwazin tê bigihêjin ku kurd ew maf

jixwe bi dest xistine, li cihê ku lê MED-TV hebe, kes berê xwe nade XAP-TV'yê. Dîsa ew newêrin behsa rawestandina şer bikin. Lewre jî dibêjin: "PKK tîk çûye." Wekî ku dibêjin "Şahidê rovi boça rovi ye." Şahidê wan jî xapemeniya tirk e. Lê li gorî nûçeyên hetheyêkê yên xapemeniyê jî di nava hetheyêkê de bi dehan kes di şer hatine kuştin. Sistema cerdevaniya dipelişe, cerdevan li pey hev çekên dewletê lê vedigerînin.

Ji ber ku rayedarên dewletê nikarin xwe bidin ber batê çareseriyêke durist, jî bo ku rê li ber geşbûna tevgera kurdan bigirin dest davêjin terore. Bo nimûne heteya çûyî li Amedê du belavkarên rojnameya me hatin binçavkirin, di bin çav de îşkence li wan hate kirin û ew bi kuştinê hatin tehdîtkirin. Her wiha jî hêzên dewletê 22 milyon pereyê wan û rojnameyê di dest wan desteser kirin. Li metropolan jî heman tişt tê serê xebatkar û belavkarên rojnameya me, lê ev tişt nikarin rê li ber geşbûna xebata Azadiya Welat bigirin.

Tirs

BRÛSK ARJÎN

Di her warî de mirov dikare bêje ku 'tirs' rîsta xwe bêqîsûr dilîze. Bandoreke hêjayî pesndayîne ye ku li hest û giyanê kes(ên) li dijî xwe dike û xwe dike parçeyek jî kana mêjî û di nava mêjî de cihê xwe qewin vedikole.

Tirs, bi du azîneyan bandora xwe li ser mirovan dihêle. Yek erênî ye û yek jî neyînî. Mirov heye ne îdeolojîk û polîtîk e û bi îdeolojîya hemdem xwe nexemilandiye. Dema şerê mafdar ê gel û hêza dagirker rû dide, helbet ew jî para xwe ji zilm û zora dagirker hildide ku xwezaya wî tê tarûmarkirin û li ser dawiyê koçberî metropolên biyanî dibe, zû bi zû jî rastiya xwe dirve, dixwaze ew gundên hilweşiyayî qîz û bûkên bi destê zorê canê wan qirêjbûyî û wê trajediya li ser wî/wê bûye ji bîr bike. Çavên xwe digire û xwe radestî însafa hembêza sazûmana serdest dîke. Bêguman ev kiryar ne ku bi xwestina dilê wî/wê, berevajî vê yekê, jî tirsê pêk tê. Bi hêla xwe ya din, tirs bandoreke erênî li ser mirovan diafirîne. Dihêle ku ew xwe bigihîjîne rêzana mirovên hemdem û pêşverû. Li welatên mêtingeh, mînak Kurdistan, jî bo mirov jî rastiya xwe hayîdar nebe, mêtinger mirov di nav jiyaneke qedexe de digire û

her heyamê, çî rasterast çî nerasterast, azîneyêke hovane li ser bikar tîne. Her ku mirovê xwenas û jîr, şûrê zilmê li ser canê xwe dibîne û canê wî jan dide, tovê ramana tije rik û armanca tolhildanê, di nava bîra mêjiyê wî de hêşîn dibê. Ev yek jî dihêle ku mirov zêdetirîn bi xwendinê û çî cure çalakîyên din li rastiya xwe bigere. (Mînak, ez kî me, jî ku hatime, wela-

Lê ev jî dibe sedem ku zewq û evîneke mezin bi mirov re biafire û mirov hê bêhtirîn ber bi rastiya xwe ve bibezze. Piştî mirov gihîşt merhaleya rêzani û xwe nas kir êdî tirs, dikeve xizmeta meşa ber bi azadiyê de û tenê jî bo gihîştina vê armançê kar dike. Carcaran, tirs; risteke xwe yî neyînî jî di vê pêvajoyê de dilîze. Bi giştî xwendevan û nivîskar, bi taybetî jî nivîskar zerareke zor xirab jî tirsê hildide. Niha jî ez mînakê li ser rastiya xwe bidim. Bi rastî li Kurdistanê û li Tirkiyeyê mîna her xwendevanekî kurd min di mercên têrxirab û di bin tirseke mezin de xwendina xwe ya bi zimanê zikmakî û siyasî bi rê ve bir û berdewam kir. Li Kurdistanê di qul û binê erdê de gelek nivîs, helbest û pirtûkên min veşartî ne. Ka rizîne, mişkan xwariye, li ber lehiyan çûye kes nîzane. Lê çî eşe ku, îro jî xwendin û nivîsandina xwe min di jor de jî anî zimên, bi vê tirsê, ez berdewam dikim. Belê ev yek jî ev in, zewq û heyecanê dide mirov. Lê bandoreke neyînî jî li ser mirov dihêle. Bo nimûne dema mirov nivîsên xwe dinivîse, jî bo bandora tirsê ha dijmin ê biavêje ser malê û hemû nivîs û berheman ewê dest dene ser û hemû keda mirov wê tîk biçe. Ji ber vê yekê mirov neçar dimîne ku wan di qulan de binepîne.

Her ku mirovê xwenas, şûrê zilmê li ser canê xwe dibîne, tovê ramana tolhildanê, di nava mêjiyê wî/wê de hêşîn dibê. Ev yek jî dihêle ku mirov zêdetirîn li rastiya xwe bigere. (Mînak, ez kî me, jî ku hatime û hwd)

tê min ka û hwd) Belê, mirov jî bo başbaş rastiya xwe binase, zêdetirîn xwendin û vekolîn pêwîst e. Ji ber vê egerê mirov bi riyên nepenî jî binî de, dest bi lêgerîn û lêkolîna rastiya kesayetiya xwe dike.

Wekî di jorîn de jî hate gotin, jî bo rastiya mirov, rastiya welatê mirov qedexe ye, mirov neçar dimîne ku bi riyên dizî, lê bi fedakariyêke hêja, bide pey şop û rêça rastiya xwe û tîbikoşe. Bêşik di pêvajoya lêkolîn û tîkoşînê de, tirsek mezin a mêtinger her di nava hinavê mirov de ye.

Ferhengok

ajotkar: şofêr	sênder: erda rast
ayende: pêşeroj	sîsotk: mêmîya reş;
avzelêk: pelqaz
(vucütaki baloncuk)	cureyekî birove
Bigerxistin: xebitandin.	sêleh: xîz, qûm
Bîso: bêhna potên kû
tê sewitandin	serşok: banyo
carûk: bêrika tozê ya
navmalê	sêwîlk: şerbîk
çexs:	şorkirin: axaftin
dagêşîn: peyabûn	tirsnak: xeternak, bi
talûke
deydik: hêlekana	talan: komika
deviyana
dîbistanên mecavî:
yatılı okul	term: cendek, meyt
delavşok: hemam	werrîtin:
elende: berbang	jîqudumketin
geşbîni: xweşbîni
(iyimsir)	xirî: benîştê dara
behivê
hejar: belengaz, feqîr	xîşk: xêz
hîm: bîngêh	xesîrîn: rûxîn, pelişin
kîls: kîreç	xiriqandin: kaşkirin
kîşwer: diyar, iklim	xêlîkirin: govend
gerandin.
kônoz: serberdayî	vehêşîn: bêhnvedan
mesîlk: guher, mêrg	vepirîtkîrîn: peritandin
posimk: xizem	zîmbelîş: balgîva
nivîn
qerd: siûd, şans	
qalik: qaşil	
rik: gir, kîn	
sêxil: kerîya berxikan	
sêleh: xîz, qûm	

Di 75 salan de 75 hezar girtî hatin afirandin

Pêwîstî bi efûya giştî heye

Di daxuyaniya ku ji bo kampnayayê hatiye belavkirin de ev tişt hatine gotin: "Di 75 saliya komarê de jî hê me komareke demokratîk neafirandiye. Binesaziya civakî, qedexe, tabû, birçîbûn û newekheviyan bi xwe re sûc û sûcdar afirandine, lewre jî girtîgeh tijî bûne. Hejmara girtiyan îro gihîştîye 75 hezaran."

Li ser deh saliya daxuyandina komara tirk de sirûdek hatibû amadekirin. Di vê sirûde de wiha dihat gotin: "On yilda on milyon er yarattık (yanê me di deh salan de deh milyon serbaz afirand)" Hinekane ew gotin bi awayekî din rave dikir û digot: "On yilda on milyon er yarattık." ango me di deh salan de deh milyon afirandin. Di 75 saliya komara tirk gelek milyon hatine afirandin, ji ber ku milyon daketiye radeya qurîşan, lê digel jî li gorî îstatîstîkên fermî di 75 salan de 75 hezar girtî hatine afirandin.

Vê rewşê berî her kesî bala Komeleya Mafên Mirovan kişandiye û di 24'ê avrêla 1998'an de ji bo efûyê giştî kampanyaya îmzeyê dane destpêkirin. Endamên Komîsyona Efûyê ya İHD'yê ji bo gurkirina dengê xwe her hefte li ber girtîgehê daxuyaniya çapemeniyê didin. Kampanya li ber Girtîgeha Zarok û Jinan a Bakırköy û Zindana Metrisê daxuyaniyek çapemeniyê hate dayîn. Roja 23'ê tîrmehê jî li ber Girtîgeha Paşakapısı daxuyaniyek hate dayîn.

Endamê Koma Efûyê Giştî û Bêcûdatî (Ayrımsız genel af çalışma grubu) dan zanîn kû heta îro sê hezar heb îmze ketine destê wan. Endamên komê li ser kampanyayê ev agahî dan me: "Ev kampanyaya me wê bi awayekî berfirehî dom bike. Di demên pêş de emê daxuyaniyê berfireh bidin. Em dikin efûyê bêcûdahî bixin rojevê. Di 75 saliya Komara Tirkiyeyê de û di 50 saliya morkirina Danezana Mafên Mirovan a Gerdûnê de dewlet dev ji pêşkirina mafên mirovan bernade. Hê jî ew mirovan diavêje hepsê, zindanan bi mirovan tije dike û Pirsgirêka kurdî çareser nake."

Di daxuyaniya ku ji bo kampanyayê hatiye belavkirin de ev tişt hatine gotin: "Di 75 saliya komarê de jî hê me komareke demokratîk neafirandiye. Binesaziya civakî, qedexe, tabû, birçîbûn û newekheviyan bi xwe re sûc û sûcdar afirandine, lewre jî girtîgeh tijî bûne. Hejmara girtiyan di sala 1990-91'ê de 20 hezar bûye, lê îro gihîştîye 75 hezaran. Di navbera salên 1981-1997'an de 183 kes di girtîgehan de jiyana xwe ji dest dane." Di daxuyaniya İHD'ê de tê gotin ku çaresernekirina kêşeya kurdî jî xwediyê risteke sereke ye di zêdebûna hejmara girtiyan de. Li ser heman mijarê Komeleya Piştigiriya Girtiyan (TUHAD-DER) daxuyaniyek belav kiriye. Di daxuyaniyê Tuha-derê de jî ev tişt hatine gotin: "Li Tirkiyeyê 641 ferîqe tunene, lê 641 girtîgeh hatine vekirin." Li gorî daxuyaniya

Tuhad-derê 60415 girtiyan adli, 11.700 girtiyan siyasî hene, ji girtiyan siyasî 9 hezar û 5 kes ji doza PKK'ê ne. Li gorî heman daxuyaniyê lêcûna girtîgeha ya mehekê 3 trîliyon 245 milyar û 175 milyon lirayên tirk digire.

Nîqaşa li ser efûyê bi gotinên Jina Serokê DSP'ê Bülent Ecevit, Raşan Ecevit gur bû. Piştî ku Raşan Ecevit got: "Di 75 saliya komarê de divê efûyê bê diyarkirin.", nîqaş li nav qada dewletê jî belav bû. Li gorî wê divê bi vê efûyê girtiyan adli û hinek rewşenbîrên ku ji ber ramanên xwe di girtîgehê de ne bîn berdan. Di nava rûpelên çapemeniya tirk de jî nîqaş û nûçeyên li ser vê mijarê bi berfirehî çin girtin. Lê piraniya rayedarên tirk dijberiya xwe li hemberî vê efûyê dan xuyakirin. Bi taybetî kesên di nav hikûmetê de diyar kirin ku ew nikarin kesên ku ji ber dîtînen xwe hatin girtin, berdin. Wan da zanîn ku bi tenê efûyê ji bo girtiyan adli gengaz e. Girtiyan jî rêxistinên şoreşger qet nehatin rojevê, lewre li gorî zagonên dewletê ew "terorîst" bûn û ji bo efûkirina wan guhartina qanûna bingehîn pêwîst e. Rêxistinên demokratîk helwesteke tund li dijî vê nêzîktêdayîna derdorên nêzî dewletê dan û hate gotin ku divê dewlet dubendiyê nexwe nava girtiyan û divê efûyê giştî bê daxuyandin. İHD'ê li ser vê mijarê daxuyaniyek da. Di vê daxuyaniyê de tê gotin ku efûya qismî bersiva pêdiviyên civakê nade û gelsên mezin bi xwe re tîne. Lewre dubendiyê dixwe nav-

bera girtiyan. Li aliyê din Tuha-derê di de zanîn ku efûya qismî dê bi kêrî kesên mîna Engin Civan, Selim Edes û Halil Bezmen were. Di daxuyaniya Tuha-derê de tê gotin ku heke Ecevit ji dil bûya dê efûya giştî derxista, lê ew li pey hin destkeftînen siyasî ye.

Sungurlu navbertiya heyetan qedexe kir

Li aliyê ev nîqaş tîn kirin, li aliyê din êrîşên li ser girtiyan siyasî didomin. Dewlet ji bo bicîhkirina sîstema hucreyan karê xwe dimeşîne. Li hemberî vê yekê girtiyan siyasî jî berxwedanên xwe didomin. Lewre jî li girtîgehê greva birçîbûnê diqede, li yeke din dest pê dike. Hin caran li çend girtîgehan bi hev re grevên birçîbûnê didomin.

Di çareserkirina kêşeyên di navbera girtî û rayedarên girtîgehan de rola heyetan gelekî berbiçav e. Ew heyet bi piranî ji parêzer û nûnerên sazîyên demokratîk pêk tîne. Lê heftaya çûyî Wezîrê Karê Adalê yê Tirkiyeyê Oltan Sungurlu giştînameyek ji rayedarên girtîgehan re şand. Li gorî vê giştînameyê dê êdî heyet nikaribin bikevin nava girtîgehan. Nûnerên sazîyên demokratîk ev helwesta nemirovî şermezar kirin û betalkirina vê biryarê xwestin. Nûnerên sazîyên demokratîk dibêjin heke ev biryar betal nebe, dê êdî ji girtiyan gelek girtî di grevên birçîbûnê de jiyana xwe ji dest bidin.

NAENDA NÛÇEYAN

Kurtenûçe

Pirtûkxaneya Bedirxan, Pirtûkxaneya Kurdî ya yekemîn e li Suriyeyê. Ev pirtûkxaneya li bajarê Helebê pirtûkên wêje û çanda kurdî belav dikir, bi biryara waliyê Helebê hate girtin. Xwediyê wê helbestvan û nivîskar M. Hemo ye. Wî di sala 1993'yan de digel hevalê xwe Elî Cefer pirtûkxaneya Xanî vekir û di sala 1994'an de ev pirtûkxane vekir. Ji vê hingê ve dewlat Suriyeyê li wî çavtengiyên dike; du caran M. Hemo hate girtin, çar caran pirtûkên wî hatin desteserkirin. Dîsa bi biryara Waliyê Helebê Mihemed Mîro Pirtûkxaneya Bedirxan hate girtin.

Li gorî nûçeyê ku roja 22'yê tîrmehê di rojnameya Milliyetê de derketiye, hinek nûnerên rêxistinên karsazan ên mîna Odeya Bazirganiyê ya Stenbolê, Weqfa Pêşveçûna Aborî, Weqfa Lêkolînê Aborî û Civakî ya Tirkiyeyê ji bo çareseriya kêşeya kurdî raporeke amade kirine. Di vê raporê de tê gotin ku divê li dibistanên arizî bi li bal tirkî bi kurdî jî hevotin serbest be, li radyo û televîzyonên arizî bi kurdî weşan bê kirin. Di raporê de dîtînen fermî yê şerê psikolojîk hatine dubarekirin, lewre jî qala rawestandina şer nehatiye kirin

Dadgeha Bilind biryara DGM'ya Stenbolê ya derbare Oral Çalîşlar de betal kir. Her çiqas parêzeran DGM'ê xwest ku li ser biryara berê sor bin jî, heyetê biryara jî nû ve darizandina Çalîşlar da. Oral Çalîşlar ji ber ku bi Serokê Giştî yê PKK'ê Abdullah Öcalan û Serokê PSK'ê Kemal Burkay re hevpeyvîn kiribû DGM'ê cezayê pereyan li Çalîşlar biribû, niha cezayê hepsê jê re tê xwestin. Mebûsê CHP'ê Ercan Karakaş, yê DSP'ê Ahmet Tan û Serokê TGC'ê Nail Güreli jî beşdarî danîşna ku roja 21'ê tîrmehê pêk hat bûn û piştewaniya xwe ji bo Çalîşlar diyar kir.

Li ser biryara ARGK'ê ya bazirganiya di navbera Başûr û Bakur de qedexe kiribû, hejmara kamyonên ku ji bo neftê diçin Başûr ji 1800 daket dora 800'î. Li gorî daxuyaniyên ARGK'ê heta niha heft erebeyên ku guh nedane qedexeyê hatine şewitandin. Di daxuyaniya ARGK'ê de dihat gotin ku dewleta tirk û PDK şerê li dijî gerîla bi pereyê neftê finanse dike. Nûçeyê ku roja 23'yê tîrmehê di rojnameya Milliyetê de derket ve dîtîne diselmîne. Li gorî vê nûçeyê dewleta tirk serê litreyê 10 milyon û 500 hezarî wekî bac distîne. PDK jî bedela mazota di depoyên yedek de wekî dolar distîne.

Yasa û fêrên din

Dadmendî bi yasayê ve bi rengekî xurt hatiye girêdan, ji ber ku dadmendî bêyî yasayan nayê pê ango yasa merca pêkanîna dadmendiye ya serekî ye û mîna ku "Justinian" dibêje: "Dadmendî ew e ku her mirov mafê xwe bistîne."

Yasa mîna ku hatiye nasandin, peywendiyên mirov û kişwer û sazûmanên gerinendî ne. Hev re van, her yek cihê, bi rêdixê û saz dîke. Helber ev rêxistina hanê di rîza rîzanînê pendî û sizayan de re pêkanîna Lê belê yasazandin fêrên her bixwe û zor kevn e û tîkiliya we nigel hemû beşên fêrûlzanînê heye.

1) Yasa û dadmendî

Dadmendî bi yasayê ve bi rengekî xurt hatiye girêdan, ji ber ku dadmendî bêyî yasayan nayê pê ango yasa merca pêkanîna dadmendiye ya serekî ye û mîna ku "Justinian⁽¹⁾" dibêje: "Dadmendî ew e ku her mirov mafê xwe bistîne." Ji bo gel ew maf çî ne; yasa maneya wan mafan diyar dîke û nakokiya di navbera berjewendiyên mirov û kişwer û civatê de çareser dîke. Yasa tim dadmendiye pêk nayîne, ji ber ku pir xuhermend⁽²⁾ hene ku yasayan ji bo zordarî û sitemkariyê bi kar tînin. Pîrî caran yasa li dijî dadmendiye radiweste.

1) Gava ku berjewendiyên millet bi ser a mirovan bikeve mîna civatên hevbeşayetiye⁽³⁾.

2) Gava ku berjewendiya mirovekî yan hin mirovên "Xudkar⁽⁴⁾" bi ser ya millet bikeve; mîna civatên diktatorî

2) Yasa û Sincî⁽⁵⁾ (akar)

Rêzanên ku dihêlin mirov reftarê xwe bike û ji rîza şaş dîr bikeve û bi rengekî durist bi yê li dora xwe re bide û bistîne sincî ne û her wisa sincî bi yasayê ve girêdayî ye ji ber ku ew jî reftarekî pendî pêwîst dîke lê belê rêzanên sinciyê bêsîza ne û yê ku pêk neyîne sîza nayê pêşîya wî.

Nexwe her du yasa û sincî pêwîstîyan li mirov dikin, rêzanên sinciyê tekûztir in, ji ber ku mirov ne ji tîrsa zewlînê⁽⁶⁾ pêk tîne, belê bi bawerî pêwîstê xwe pêktîne.

3) Yasa û Fêrên Civakî yê din

Pêwendiyêke lihevdaînkî di navbera yasa û van fêran de heye. Ji ber ku sazûmanên ku, vekolînên xwe li ser fêrên ramyarî û caborîzanî û civatzanînê çêdikin, yasa û rîsta yasakî pêdivî dîke û wan dîke mercekî

serekî.

a- Konevanzanîn (Fêrê ramyarî)⁽⁷⁾

Fêrên ramyariyê li gorî danasînên nûjen fêrên Xuhermendê ne, ji ber ku xuhermend di rîza yasayê de desthilata xwe xurt dîke. Ji ber ku yasa bê xuhermendê û

ke-
li-
jeke
rape-
randi-
nê nayê

Ji bo filozofê mezin ê yewnanî Aristoteles (84-322 Berî Îsa) hemû çalakî ji bo pêkanîna armançê ne. Armanca herî bilind a xweserî mirovan e û ev armanca bi tu awayî nabe haceta armançêke din e. Li nik wî, mirov ajaleke siyasî ye û siyaseta jî xebata serwerkirina dadmendiye ye.

pêkanîn, lew her du fêr bi hev ve girêdayî ne û berî niha cudahî di navbera herduyan de tunebû lê roja îro her fêrêkê qewareyek cihê ji xwe re bir.

Mînak: Pirtûka Arîsto "Hemû konevanî" tu têveliyê naxe navbera mafnas û kesê konevan û wisa jî ku Eflâton (Platon) li ser kişwera xwe dipeyive tiştek xuyanî nabe ku mafnas û xudkar pir cihê ne.

b- Aborîzanî: Ev fêr ji bo pêkanîna niyazên mirovan yê şênber⁽⁸⁾ û danîna rêzanên bazirganî û berhemdariyê, hatiye danîn, lewma ev fêr cihêkî mezin di nava yasayê de digire û pîrî caran yasa li gorî rewşa civatê ya aborî tê danîn.

c-Civatzanîn: Civatzanîn guh li

reftarên mirov û civatê dîke û hem jî van reftaran dinirxîne, lê girêdana vê fêrê bi yasa ve wisa ye pîrî tîştên ku yasa wekî tawane dibîne civat jî wisa dibîne, û pîrî caran tawankar, ji ber rewşa civakî dibin tawankar, lewma civatzanîn bi yasayê ve

pir
tê gi-
rêdan.

de dijiyan, saz bike. lewma ev yasa bû yasaya Împeratoriya Romanî heya bi sînoran.

Yasaya Şarevanî⁽¹⁰⁾: Ev yasa li ser rêzan û yasadaniyê, bê ku guh li qewat û gerdişê milletan bike, ava bûye û ev yasa pir li Fransayê tê bikaranîn û kişwerên ku di bin desthilata Fransayê de bûn, ketin bin akama ve yasayê mîna Sûriyê û Lubnanê.

Yasaya Îslamî: Misilmantî behtirî ji hemû olan guh li jiyana yasakî û pêwendên yasakî kir, lewma rêzaniyê yasakî diyar kir û li peyrewên xwe pêwîst kir ku di reftarê xwe de bidin pey wan rêzan û ev rêzan di Quranê yan di peyvên pêximber de hatine diyarkirin, lê piştî ku dem bihurî û kêşene nû hatin holê, ji bo çareserkirina van kêşeyan di rîyeke Îslamî de, hatin çêkirin. Mîna Îcmaî (rawêjî û palan) û Qiyas (rûberkirin) ev yasa di kişwera islamî de heya bi sînoran belav bû, lê roja îro pir kêm kişwer bi vê yasayê dikin, tenê di hin kişweran de û di beşekî tenê ji beşên yasayê de ve yasayê bi kar tînin; mîna Sûriyê yasa çilonayîya kesî tenê ji misilmantiyê wergirtiye û birên yasayê yê din ji yasaya Ewropa û Fransaya biriye.

4-Yasa Gelempêrî⁽¹¹⁾: Ev yasa û diyardeyên ku mafnasan danibûn û bi demê re bi pêş ve çûn û niha li Îngilistanê tê bikaranîn. Her wiha hemû milletên Englo-seksonî jî ev yasa bi kar dianîn. Zor nas kiriye ku yasaya Îngilistanê yasaya qewat⁽¹²⁾ û rabirda⁽¹³⁾ ye, ango millet ji kevn de çî rêzan bi kar dianîn dibû yasa Qralgeha Birîtanî, lewma navê wê yasayê kiribûn "Yasaya Îngilistanê ya Neni-vîskî"

Şîrovekirina peyvan :

- 1-Yasadaneke Romanî
- 2-Hikûmet
- 3-Sosyalîzm
- 4-Hakîm
- 5-Exlaq
- 6-Ceza
- 7-Siyasetzanîn
- 8-Malî
- 9-Bandor
- 10-Medenî
- 11-Genel
- 12-Orf û adet
- 13-Sabiqe

Dê bidome

Amedekar: HOZANÊ DILZAR

Nameyek vekirî ji dayikan re

Dema hevalê min tê ba te, di ber xwe de dibêje: "Gelo dema ez xebera şahadeta kurê wê bidim, wê helwesta wê çawa be?" Hevalê min dest diavêje bêrika xwe û kurnameyekê derdixe. Berî ku bixwîne, li ser 15 Gelawêjê diaxive. Peyre jî kurtenameyê dixwîne: "Hevalê Ceng kurê Kurdistanê ye. Şehîdê Partiyê ye..." Hîna peyva heval di devê wî de bû; dayê dengê lîlandina te li ber guhê min ket.

Dayê merheba! Niha ez ji asoyên bilind, ji ezmanên Medya, ji ber peravên rojê, ji te û hemû dayikên hevalên xwe re bi zimanê xwe û bi dengê bilind dibêjim merhaba ...

Dayê, baş guhê xwe bide min, ka ez ê di vê nameya xwe de çi bibêjim. Wekî tu jî dizanî, ez di nav mercên pir dijwar de mezin bûm. Ez hîna heşt salî bûm, dijmin bavê min li ber çavên min da ber derbeyan. Ew roj qet ji bira min naçe. Em li dikanê bûn, dijmin bi ser dikana me de girt, hemû tiştên me tevlihev kirin û dane nav piyên xwe. Min bazda, da ku ez haya malê pê bixim. Di rê de ez ketim nava xem û xeyalên dûvedirêj: "Bavê min birin, dibe ku bi salan di zîndanê de bimîne an jî wî bikujin. Ez û du bira, penc xwişk û dayika min. Wê kî me xwedî bike?" Bi vî awayî ez gihîştîm devê derî.

Wekî ku ez ji xewê hişyar bibim, min di ber xwe got: "Ma ji min pê ve kî heye ku karûbarê malê bike?" Min di heşt saliya xwe de, biryara berpirsiyariya neh kesan hilda ser milê xwe û ez ketim hundir. Dayê, tu wê rojê pir xemgîn bûyî. Dijminên hov, mal û alavên te tevlihev kiribûn, hêrsa te pir mezin bû. Lê tiştê ku ji destê me bihata tunebû. Dema min li nav çavên te dîniherî, mîna neynikê hovîtiya dijmin di ruwê te de xuya dikir. Ez li ber te rûniştîm, min li ber dilê te da, dilê min pir bi te şewitî. Min destê xwe li stûyên te aland û wiha got: "Dayika min! Tu qet xema nexwî, qey ez ji çi re me?. Bi soz, ji îro û şûn de hemû karê malê ez ê bikim."

Ez bawer im, min soza xwe bi cihanî. Ji wê rojê û şûn de min dest bi kar û xebatê kir. Ez karkerekî heşt salî bûm êdî. Dema serê sibehê ez diçûm dibistanê, min ji te re digot: "Dema ez ji dibistanê dageriyam, bila dewê min û qalibê cemedê amade be, da ku bibim li garajê bifiroşim." Ji wê rojê û şûn de min havînê dew û ava cemidî li garaja Eskîfê ya Elihê (Batman) difirost û zivistanê jî li aşxanê dixebitîm. Lê belê min gelek astengî û pêkûtiya psîkolojîk ji destê polîsan didît. Her roj wan ez dikirim der, ez dîsa diçûm. Kîna û hêrsa min li dijî wan roj bi roj mezintir dibû. Li aliyê din dema ku her ji panzdeh rojan carekê, ez diçûme serdana girtiyan, zilm û sitemkariya ku dijminên hov, li ber çavên

min, li ber deriyê girtîgehê li gelê me dikir, min bi çavên serê xwe didît, ew dilê min ê biçûk roj bi roj tije hêrs û kîna dibû.

Malxwêtiya min du salan bi vî rengî berdewam kir. Piştî ku bavê min ji girtîgehê derket, hinekî dilê min xweş bû; ji ber ku ew barê giran ji ser piştê min hatibû rakirin. Lê wê şabûna min pir berdewam nekir. Lewre dijmin êdî bela xwe ji me venedikir. Bavê min ji ber pêkûtiya dijmin neçar ma û berê xwe da Îzmîrê. Min ji neçarî dîsa berpirsiyariya xwe berdewam kir. Ji ber pêkûtiya polî-

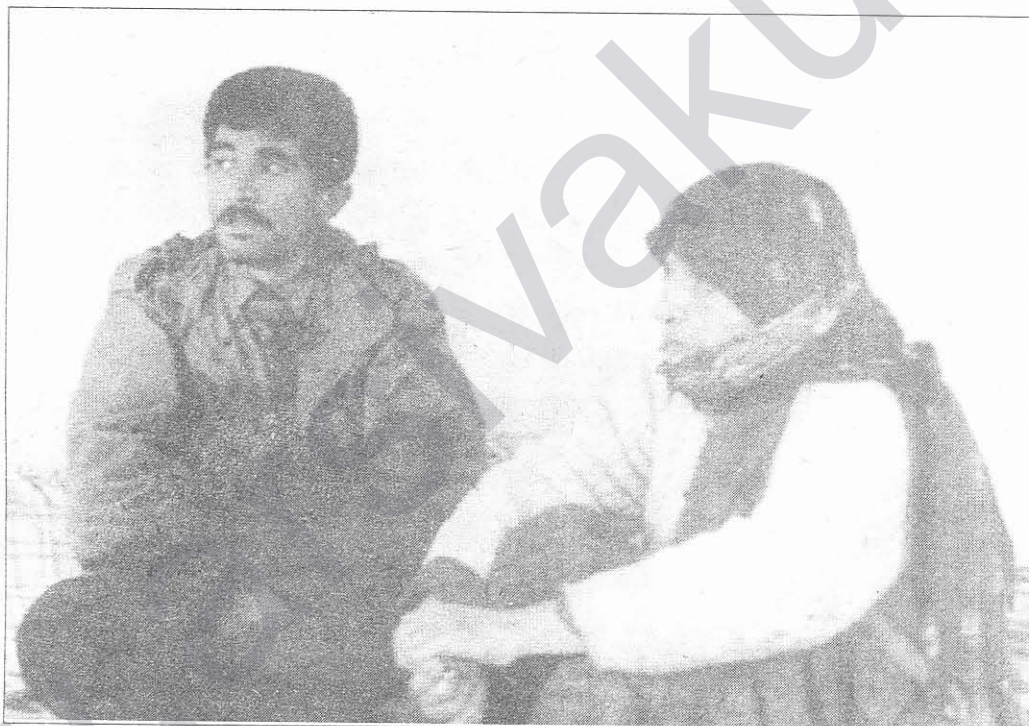
ra, divê ez hevalê xwe yî herî kedkar ango bavê xwe ji bîr nekim. Di xwenaskirina min de keda wî pir heye.

Sal 1992, heyva gulane bû. Tê bîra te dayê. Em wê rojê bi malbatî çûn seyranê. Ew roj, roja biryardayîne bû. Min û xwişka xwe, destûr ji we xwest, ku em vegehin Welêt. Bi rastî hûn jî bi vî fikra me pir kêfxweş bûn. We got: "Rast e, mafê we jî heye ku hûn herin cem dayîka xwe ya mezin, wekî hemû neviyên wê, hûn jî wê hembêz bikin." Me bi kêf û coş, cara dawîn wêneyên xwe bi hev re kişandin. Her kesî nişana serkeftîne

we ya aborî pir nexweş bûye, ji ber veyekê te, xwişk û birayên min ê biçûk hildane û hûn çûne derdora Derya Reş, da ku bindeqa bidin hev. Min bihîst bavê min jî hatiye cem dayika xwe ya mezin. Bi rastî min dixwest em hev bibînin. Lê nebû qismet.

Dema hevalê min tê li we dipirsin da ku we agahdar bikin, kesî li mal nabînin. Lê heval navnişana we digire û we li derdora Derya Reş li geliyê dibîne. Lê rashatîneke pir mezin e, ew roj jî roja 15 Gelawêjê ye. Êvarî dema hemû hevalên we ji ser kar vedigerin malê, tu

wan tevan kom dikî û ji bo pîroz-bahiya 15 Gelawêjê amadehiyê dikî. Hevalê min bi coşa te ya mezin pir kêfxweş dibe. Di dilê xwe de dibêje: "Ev dayik pir xwîngerm e, lê binêre, li vî welatî biyan dilê wê ji bo welêt çiqas bi germî dijene." Hevalê min di ber xwe de dibêje: "Gelo dema ez xebera şahadeta kurê wê bidimê, wê helwesta wê çawa bibe?" Hevalê min dest diavêje bêrika xwe û kurnameyekê derdixe. Berî ku bixwîne, li ser 15 Gelawêjê diaxive. Peyre jî kurtenameyê dixwîne: "Hevalê Ceng kurê Kurdistanê ye. Şehîdê Partiyê ye..." Hîna peyva heval di devê wî de bû; dayê dengê lîlandina te li ber guhê min ket. Dayê bes e êdî. Ez dê bi çend peyvan dawî li nameya xwe binim. Ger rojekê riya te bi Çola Badikan, riya ku ji Farqînê diçe

san êdî îdara me li bajarê Elihê hew dibû. Bi dîv re jî me mala xwe bar kir Îzmîrê. Dîsa bavê min li malê bû. Di navsera çiyayekî, di cotgehekê de em niştecih bûn. Lê li wê derê sebra min nedihat. Xewna ku min li wî welatê xerîb dîtibû, ez ê ji te re jî binivîsim. Roj Pazdehê Gelawêjê bû, sal 1984, rojêke pir germ bû. Leylan ji sêleha ber deryayê diçû. Ez wê rojê pir bi coş bûm. Lê min nizanibû ew ji bo çi ye. Di xewna min de dengê tifîngê hat guhê min. Dengê pir xweş bû. Te digot qey sed keçîkên kurdan bi hev re dilîlînin. Ez ji xew veciniqîm. Lê wî dengê tim di guhên min de olan dida.

Her ku ez mezin dibûm, ew dengê xweş di guhên min de gurtir dibû. Hesterek di dilê min de peyda bûbû. Roj bi roj kovana dilê min bêhtir dibû. Welatê biyaniyan li ber çavên min reş bûbû êdî. Min ji xwe dipirsî: "Ez kî me gelo? Ez li van deran çi dikim?" Bi rastî li vi-

kiribû. Peyre em tev rabûn dilanê.

Êdî biryar hatibû standin. Roj bi roj agirê dilê me germ dibû, di nav bê aramiyê de em li benda rojê bûn. Roja oxirê hatibû diyarkirin. Roja ku ji bo gelê kurd, bûbû destpêka zayîne ango mîladê. Ji ber ku heşt sal berê di 15 Gelawêjê de min di xewna xwe de dengê tifînga Egîdan bihîstibû. Lewre ew roj bi zanebûn hatibû bijartin. Dema ku em bi rê ketin, ew tilîlî û çepikên we tu caran nayên jibîrkirin. Her ku tene bîra min coşa min zêde dibe. Çend astengî di rê de derketin pêşiya me lê vîna (îrade) me zora wan bir. Derabe û deriyê pola li ber germiya dilê me diheliya. Me xwe gihand hembêza dayika dayikan.

Dayê ev pênc sal in ku em ji hev qetiyane. Min pir dixwest nameyekê ji te re bişînim; wê fedekarî û dilovaniya te tê de binivîsim. Lê heya îro derfetên min çênebûn. Lê gorî saloxan rewşa

bi aliyê Geliyê Zorê ve, di naberna gundê Deyikan û Qirikan de, tu li benda rê rastî cendekekî werî, ku çavderxistî û poz û guh jêkirî be; wer bizanibe, yê li wir razayî ne ez im. Li rojê binêre, li stêrkan binêre, xwe bide bilindahiya çiyayan. Ez li wê me. Ger te ez li asoyên bilind ne dîtîm, baş bizanibe ku ez wê rojê li Farqînê kar dikim. Wekî ku dirok jî dizane; ev hezar sal in ku koşk û eyvanê Badê Kurê Dostlik ango serayên Medan hatine hilweşandin. Em niha lê dixebitin ku ji nû ve ava bikin. Me niha dest bi avahiyê kiriyê. Her roj keviyekî enişkê em berdidin bîngeh û esasên wê. Kîls û çexsa wê em bi xwîna xwe distîrên. Ji bo ku tu hêz û tu kes pê nikarîbin.

Careke din silav û hurmetên xwe ji te û hemû dayikên pakrawanan re pêşkêş dikim û ji we re serkeftîne dixwazim.

□ Firmeh 1994:

Ibrahim İncedursun û 20 hevalên wî şehîd ketin

Ibrahim İncedursun, heta dibistana lîseyê li Çewlikê dixwîne. Zarîngeha Teknîkî ya Stenbolê, Beşa Makînevê kuta dike. İncedursun Cîgîriya Serokê Giştî yê HEP'ê kirve. Piştî re tevî malbata xwe diçe Ewropayê û li wir bi cih dibe. Piştî xebata li derveyî welat, di dema xwe ya Brîtanîyayê de diçe akademiya şer. Di dawîya 1993'yan de jî diçe welat. Di firmeha 1994'an de, li Eyaleta Amedê tevî bîst rêhevalên xwe di şerekî de tevî karwanê şehîdan dibe.

BÛYERINE JI DÎROKÊ

□ 29 firmeh 1992:

Çetin Abayay hate qetilkirin

Nûçegihane Kovara Özgür Halkê Çetin Abayay li Barmânê ji aliyê kontrgerîta ve hate qetilkirin. Hêzên tarî yê dewletê ji ber ku kirînen wê yê li herêmê ji aliyê rava giştî ve neyên zanîn dest bi kuştina nûçegihanê rojneme û kovarên kurdan kirin. Yek ji van ourbanan jî nûçegihanê Özgür Halkê Çetin Abayay e. Qatîlên Çetin Abayay hê jî nehatine girtin.

Panela bibîranîna Celadet Bedirxan: Hawar hê jî tê hawara me

Di panelê de birêvebirina H. Kaya, F. H. Sağnıç, Z. Farqînî û F. Dilgeş li ser jiyana gramer, rêziman û kesayetiya siyasî ya C. Bedirxan agahî dan.

Ji aliyê Înstîtuya Kurdî ya Stenbolê ve di 19'ê firmehê de li NÇM'ya Stenbolê ji bo bîranîna Celadet Elî Bedirxan panelek hate lidarxistin.

Panel ji aliyê Serokê Înstîtûya Kurdî ya Stenbolê Hasan Kaya ve hate birêvebirin. F.Huseyn Sağnıç, Zana Farqînî û Felat Dilgeş jî wekî panelîst beşdarî panelê bûn. Di axaftina vekirîna de Hasan Kaya, li ser jiyana Celadet Bedirxan ev agahî dan: "Celadet ji bilî zimanê kurdî bi frensî, flemânî, îngilîzî, tirkî, erebî jî dizanibû û gelek berhemên wî wekî Alfabe ya Kurdî, Rêzimana Kurdî, Ferheng, Rêzimana Alfabe ya Kurdî, Lawîjên Êzîdîyan, Mektûbek ji Mustafa Kemal re hatin weşandin. Digel van li ser Pîrsgîrêka Kurdî jî pirtûkeke wî hatiye weşandin." Li dîvê axaftina destpêkê, Feqî Huseyn Sağnıç li ser "Rêzimana Celadet Bedirxan" bîr û ramanên xwe derbirin.

F. Huseyn li ser pîrsa "Çima bi alfabe ya latînî" ev tişt ji Celadet Bedirxan veguhest: "Ez û gelek hevalên xwe em çûn Kurdistanê û gerîyan. Di gerîna xwe de wan bi zimanê xwe dinivîsand, min bi zimanê xwe dinivîsand. Gava wan nivîsa xwe dixwend, hêsan dixwend, lê gava min nivîsa xwe dixwend min gelek zehmetî dikişand. Min li wir biryar da ku pêdiviya zimanê kurdî bi alfabe ya latînî heye." F.Huseyn Sağnıç da zanîn ku Celadet di Hawarê de dest bi nivîsandina bi alfabe ya latînî kiriyê. F. Huseyn wisa dom kir: "Celadet gramer jî nivîsandiye û di warê gramerê de di rêza herî pêşîn de ye." F. Huseyn Sağnıç li ser hinek tiştên ku ew di xebatên Celadet Bedirxan de wekî qelsî dibîne jî rawestiya. Li gorî Sağnıç Celadet Bedirxan hinekî zêde di bin bandora rêzimanê fransî de maye û di pirtûka xwe de zehf cih daye minakan.

Li pey vê axaftinê Zana Farqînî "Li ser Rojnamegeriya Celadet" axivî û wiha got: "Rojnamegeriya Kurdî bi malbata Celadet Bedirxan dest pê kiriyê û Celadet Bedirxan jî ew bi pêş ve biriyê û her wiha C. Bedirxan zimanê çapemeniya bi kurdî jî afirandiye." Farqînî diyar kir ku zimanê çapemeniyê zimanekî taybet e, ne wekî zimanê axaftinê ye.

Zana Farqînî li ser zimanê Kovara Ronahiyê jî sekinî û da xuyand ku zimanê kovara Ronahî, zimanê nûçeyan bûye. Rojnameger Zana Farqînî da zanîn ku di dema destpêka rojnameya Welat de wan jî vê kovarê gelekî sûd wergirtiye. Wî got: "Îro jî Hawara Celadet Bedirxan digihêje Hawara gelek mirovên kurd."

Panelîstê dawîn Felat Dilgeş jî li ser "Kesayetiya Celadet a Siyasî" sekinî. Dilgeş, wisa dest bi axaftina xwe kir: "Aliyê siyasî yê Celadet Bedirxan nayê zanîn, ew aliyê wî di bin siya xebata wî ya zimên de maye." Felat Dilgeş got ku Celadet Bedirxan heta dimire li ser siyasetê kurd rola xwe dilîze. Bi boçûna Dilgeş, Celadet Bedirxan di siyasetê de realîzm diparast. Felat Dilgeş wisa dom kir: "Celadet Bedirxan jî biçûkiya xwe de dest bi siyasetê kiriyê û di nav 'Jön Türk' an de cih girtiye. Dîsa Ew yek ji teorîsyenê tevgera 1927-1930'yî û rêxistina Xoybûnê ye û nasnameya xwe ya siyasî her û her diparêze."

Lêkolîner Dilgeş helwesta Celadet Bedirxan a piştî têkçûna tevgera siyasî a kurd wiha rave kir: "Celadet Bedirxan her çiqas di hejmara Hawar a yekemîn de dibêje 'Ev kovar çandî ye' jî, Hawar serdanpê siyasî bû û doza serxwebûna Kurdistanê dikir." Li gorî Felat Dilgeş, Celadet Bedirxan alîgirê pirdengiyê û demokrasîyê bû.

A. WELAT /STENBOL

ÇAVDÊRÎ

Erdhejê gels
kûrtir kir

SERKAN BRÜSK

Çarîna bin çin û war bi hawîr, avhewa, avahîsaziya xwe û bi taybetî jî bi danustandinên şeniyên xwe li ser jiyana mirov rêç û çapemenîyê kûrtir kir. Ev dever dikarin ne li welatê mirov jî bin. Dikarin li welatê cîran, yan jî li welatê ku bi sedan, bi hezaran km. jî welatê mirov dîr bin. Dema mirov jî van deveran dîr dikeve, mirov hinek bîranînen taybetî yê bedew ên van cihan jî bi xwe re dibe.

Jixwe dema mirov bi munasebetekê çî baş, çî jî nebaş navê van cihên şopkûr dibihîze hestên kûr ên bîrkirîna û bibîranîna bi mirov re peyda dibin. Mirov têra xwe radipêçin û di nav bandora xwe de dagir dikin.

Ez li ser navê xwe bêjim bajarê Edene yê yek ji van bajarên ku herî zêde bandor li min kiriye ye. Vî bajarê ku dewlet alîkariyê bi kurdên koçberkirî re nake û piştî xwe dide wan. Dîsa destê dewletê yê alîkariyê jî bo hemû kurdên li bajarokên din dijîn jî, em dibînin ku kin e û heta berevajîya vê, ev dest, li hemberî alîkarîxwazên erdhejzade bêtolerans e. Belê Edene ye, ya ku em dê navê wê li vir bibîr binin.

Berî niha bi çend hefteyan bi awayekî navber erdhejê mezîna û di pey re jî yê biçûktir çêbûbûn. Hin erdhej bi talûke ne û hinek jî wan jî ne ewqas bi xeter in. Yê herî bi xeter jî ber şkestina fayan pêk tê. Û ev jî zirareke mezîna digihîne hawîrê. Welatê me jî li ser kembera erdheja Alpê ye ku yek ji xeterintirîn kembera cihanê ye. Dema mirov erdhejên ku tenê li welatê me çêbûne bibîr tîne mirov bi asanî dikare vê encamê bibîne: Erzîngan, Gîngim, Çewlik û Lice.

Hela em bêjin welatê cîranwelatên me ne xwediyê esasekî saxlem in. Zemîna wan wek deydik û hêlanê ye. Ev tiştê ne di destê me de ye. Lê gelo mirov nikare mîlet jî ber xerebiyê vî him û riknî biparêze?

Demî mirov li îstatîstîkên ku li ser welatên ku herî zêde zirar ji erdhejê ditîne dinêre, mirov Mezrabota û Anatoliyê ku di îstatîstîkan de wekî Tirkî tîne binavkirin, di rêza pêncan de dibîne. Ez bawer dikim vê erdheja dawî dê Tirkî çend pile bilintir bibire. Piştî erdheja ku tevgera rizgarîxwazî di qalîkê dewleta tirk de çêkiribû, dewletê jî ji bo pêşîya ricîf û heja xwe bigire erdhejê qirêj û lewîtî li hemberî kurdên sivil û destvala pêk anibû. Bi hezaran gund şewitandin û bi sedan kes ronivro li sîkan kuştibûn. Dukanên ku kepengên xwe ji bo protestokirina kirînen kirêt ên dewletê dadixistin bûbûn hedefa panzêrên artêşê. Dewletê bi her awayî polîtîkaya xwe ya koçkirinê xistibû jiyane. Bi hezaran malbatên welatparêz xwe li Edene yê girtibûn. Taxên ku kurd li wan dijîyan di nava çend salan de du caran heta sê caran li xwe mestir bûbûn.

Koçberan jî xwe re li gora derfetên xwe xanî lê kiribûn. Pîraniya van xaniyan jî bo debara rojane ne, bi malzemeyên herî basît hatine avakirin. Ji ber vê jî malên wan xwe li ber vê erdheja surîştê negirt. Bi gelemperî wan jî vê zelzeleyê zirarê dît û xesîrîn. Lê vê zelzeleyê hesta wan a li dijî dewletê jî hejand. Van hemwelatîyên me bi awayekî xurt hemû maqûlên dewletê ricimandin; gotibûn baweriya me bi dewletê tune. Ev gotînen xwe di rûyê rayedaran de jî gotin. Bi kî n û nefreta xwe ya ku hin jî gund bi xwe re anibûn êrîş ser erebeyên polîsan kirin. Yek ji aliyê herî balkêşê e vê bûyerê ev e ku navbera gelê kurd û dewletê baş vebûye û edî gotînen wan û dewletê nema dikevin serê hev. Bila serê hemû kesên ku xizmên wan nîrîne sax be.

Ji Binxetê firyadeke libevday

Em li xwe digerin, di na

Di nav du kevanan de helbest li bal Fethulla Huseynî ji haceta ji nebediyê re ava dibe. Tu sînor ji qorên wê re nîn in. Lê dimîne azadî, revêk ji tevnên rastiya xwar, bal bi asîmanê xewnê ve, xewna ku tu carî meraman pêk nayîne û li gel van hemû bobelatên razî û eşkerêkî dimîne pireke dirêj û bi sûde di navbera xewn û hişyariyê de.

JANA SEYDA/BAŞÛRÊ BIÇÛK

We helbestên klasîk û nûjen jî nivîsîn. Kîjan helbest, bêhtir nêzikî hestên we bûn?

□ Nivîsandin, wekî şaxeke hunerî, girêdana wê bi pêşketinê re jixweber e. Nivîsandinek dahênanî bilind nîn e, bêyî nêzîkbûna şeweyê yekemîn. Bi gotineke din, ez dixwazim bibêjim ku beşdariya guhartinê yek ji girîngtirîn pêşkêşiya berhemê ye. Di dema guhartinê cîhanî û yên hawîrdor me li bin guhê hev dixînin. Geh li rojhilat in, geh li başûr in û wisa jî aliyên din jî ji me ne bêpar in. Tu dibêjî qey em li xwe digerin, di nava dûmana windabûnê û toza xirecîrê de.

Seba van tiştên jorîn, welatekî nexwester hewcedarî pesnekê bû, hewcedarî xemleke zêrîn bû, ku em tim li bejna wê ye derbeder bikin. Jê re li çepka bidin, helbet bi germî, bi dengekî bilind bistîrên. Xem nîn e kes lê guhdarî bike an na. Mîna tu bibêjî "em ev in, ev welat û êşa me ye", em şoreş in û welatê me meydana şoreşan e. Helbestên min ên klasîk kurdayetîyeke jibîrkirî nû kir, bi hestên min ên li hevdayî, bi vîn û evîn, bi fehîtiya gelekî xembar û maye li derveyî çarçewên bendên yasayan. Ev hestên min in ango birînen rojane ne, ji êşê tanî bi êşê, ma ji bilî vê çi heye?

Wisa jî helbestên min ên nûjen hatin mîna berdehamiyekê. Lê vê carê ne di çarçewine hazirkirî de. Karîbûn dûrî xefkên ku gotinên li angoyên xwe digerin herin û dawî ev jî hestên min in. Tenê dimînin karene xweşik di çaxê ku xweşikbûn ji hev dikeve, xwe eşkere dîkin, bêmebest û dîsan jî helbestên min ên klasîk bîngeheke ji derbasbûna min re di gerîneka toreyî de. Tevî ku gelek nizanin bi vî şeweyî binivîsîn û bi kêmanî dimîne bangewaziyeke sincirandina êşê rûbarî mirina rojane.

Hinek helbest hene zimanê wan pir hêsan e û hinek jî ferhengê ne. Hûn çiqas ferhengê bi kar tînin di helbesta xwe de û li bal we avakirina helbestê çawa tê?

□ Gelekî xweş e mirov azadiyê bide xwe, ligel kesên ku ev azadî nedane bejnên me. Hilbijartina ziman, benkeke ni-

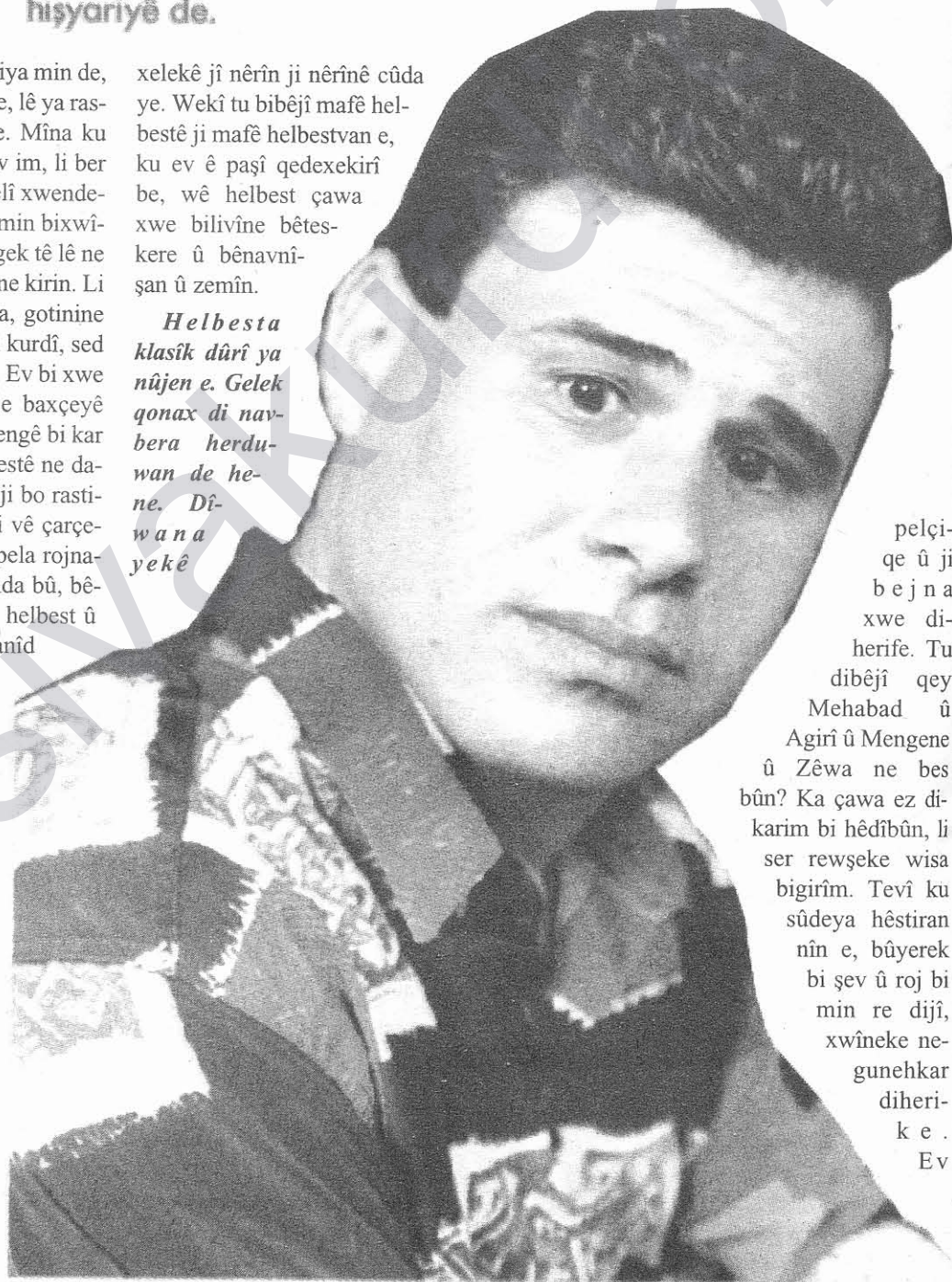
vîskarî û ramanî ye. Di baweriya min de, helbesta hêsan û ne hêsan tune, lê ya rastir, helbest û ne helbest heye. Mîna ku celebekê helbestê dibêje ez ev im, li ber çavên we raxistî me, werin gelî xwendevano/ yên jîr û yên bêmirwet min bixwînin, bêkoş. Li alfiyê din jî bangêk tê lê ne ji tevan re, çi gotinên bi kar tênê kirin. Li bal min, çi ferhengî bin an na, gotinê kurdî ne. Ji ber ku her rojê, bi kurdî, sed carî tênê kuştin û qedexekirin. Ev bi xwe qamçiyêke bi zorê me davêje baxçeyê zimên. Ka çawa ez ê îcar ferhengê bi kar bînim, wisa jî anîn-bûna helbestê ne danasîna tiştêkî anihayî ye û ne ji bo rastiya bûyerên rojane dibe. Ew ji vê çarçeweyê rizgar bûye, ji gava ku pela rojnameyê qut bû û zayina me winda bû, bêguneh. Di dema îro de behna helbest û siyanîdê bûne wekhev. Siyanîd milletê kurd dikuje bêhejmar û helbest janvanê xwe dikuje. Ji lewre ez ê çawa tiştêkî ava bikim ew ê talî min bikuje. Di nav du kevanan de helbest li bal Fethulla Huseynî ji haceta ji nebediyê re ava dibe. Tu sînor ji qorên wê re nîn in. Lê dimîne azadî, revêk ji tevnên rastiya xwar, bal bi asîmanê xewnê ve, xewna ku tu carî meraman pêk nayîne û ligel van hemû bobelatên razî û eşkerêkî dimîne pireke dirêj û bi sûde di navbera xewn û hişyariyê de.

Demê ku hûn nivîsandina helbestê diqedînin, hûn pê nahesin ku we mafên wê yên tevayî nedanê?

□ Mafê helbestê bi xwe mîna xweşikbûna ruwê wê yî razî ye. Tu çiqas pesnê wê bidî hîna jî kêma e..! Ma gelo mafên helbestê çi ne? Nû ciwaniya helbestê diyar dibe, di hilbijartina aheng û zimên de. Gava ez helbestekê dinivîsînim, pê dihesim ku îcarê wê şeytan li şûna melaiketan û perîşan li şûna pêxemberan. Rûnin Her tiştê hawîrdora min rast dibe. Li ser hesabê berevajîbûna ku bîngeheke ji jiyana me re, ez ji xwêdana xwe didim, ji tiştên mayî ji vehêsiyê û paşê ez dibim şana tilfiyên xelkê û yasaya gerdûnê sêyemîn a ne pîroz li dora min vedide; mirin, dînbûn, reşbînî. Ji vê

xelekê jî nêrîn ji nêrînê cûda ye. Wekî tu bibêjî mafê helbestê ji mafê helbestvan e, ku ev ê paşî qedexekirî be, wê helbest çawa xwe bilivîne bêteskere û bênavnîşan û zemîn.

Helbesta klasîk dûrî ya nûjen e. Gelek qonax di navbera herduwan de hene. Diwana yekê

pelçiqe û jî bejna xwe diherife. Tu dibêjî qey Mehabad û Agirî û Mengene û Zêwa ne bes bûn? Ka çawa ez dikarim bi hêdîbûn, li ser rewşeke wisa bigirîm. Tevî ku sûdeya hêstiran nîn e, bûyereke bi şev û roj bi min re dijî, xwîneke negunehkar diherike. Ev

"Kîşwera Şehîdan" klasîk bû, lê ji nişkê ve we şewaza nivîsandina xwe guhart di dîwana duduwana de, "Fiyada Li hevdayî bi Mizgîniya Reş". Çima?

□ Helbestên "Kîşwera Şehîdan" di babet û şeweyên xwe de klasîk bûn, lê nû bûn di gotin û raxistina xwe de. Ligel ku klasîkiyê bala min nekişand jî, min mîna bîngehekê ji nivîsandinê re nivîsand. Qonaxeke sûda wê higê hebû. Ka bi min re bîstikekê birame, kuştîngehek mîna Helepça volqaneke ahengî teqand. Hejeke ne surîştî bû di serbora milletê kurd de, yê ku ji sedê salan de di-

e ger tiştê mabe ji xwîne piştî xerdelê. Ma gelo ez dikarim bêqêrîn ji dûr ve xwe li ber kîşwerekê wisa li dar bixim? Nûjeniya min ku di "Firyada li Hevdayî bi Mizgîniya Reş" de raxist, guhartinek bû di berdehamiya min de. Hate feryadeke li ser gelek rastiyan zuha ku her hêlên civaka nexweş dixemilînin. Ji rûpela yekê de xwendevan, bi tenê, bîr dibe bê çawa reşî xwe li ser serê nijadekî jibîrkirî vedigire. Dîrokê bi dizî "ew" beravêtî kiriye, gelek dîktatoran tawanên mezin lê pêçane, ji gava ku cara yekemîn elendeya dîroka derewîn bejna

Helbestvan Fethulla Huseynî: a dûmana windabûnê de

xwe bi pêş de da. Helbet bêyî ku ev dîktatorên destbixwîn bêne kişandin berda-
diya demê, eger ev dadî hebe, piştî van
serpêhatiyên reş ma tiştê ji nişka ve he-
ye? Dema tu rahêjî pênûsê, windabûn
diyar dibe, ku di çaxê îro de renek e ji
karekî şikestî re. Ji ber paşê kes me
hembêz nake, di vê cîhana biçûk de, ji
bilî fîncana qehweyê û yareke kevn û
keçikeke windayî û zarokêkî dê winda-
kirî. Ji bo danasînê, eger Cegerxwîn he-
yanî a niha sax bûya, wê helbesta nûjen
nivîsandibûya.

**Hûn helbesta kurdî, li Başûrê Biçûk
çawa dibînin?**

□ Li Başûrê Biçûk taybetiyeke hel-
besta kurdî ya herî xweşik, piraniya hel-
bestvanan bi du zimanan dinivîsîn;
kurdî û erebî. Ev yek dihêle ku encûma-
neke hunerî ya bilind peyda bibe ji têki-
liya her du çandan. Di nivê sed sala bîs-
tan de Mamosta Cegerxwîn dest bi we-
şandina helbestên kurdî kir, bi alîkariya
Mîr Celadet Bedirxan û beşdariya Os-
man Sebrî yên ku hingê di kovara Ha-
warê de dixebitîn. Li gorî rastiya wan
rojan Cegerxwîn bi zanabûna xwe yî olî
û mîraniya xwe, ku mirovekî konevanî
civaka kurdî ji xelkê re eşkere kir. Lew-
re berdewamiyek bi nivîsandinên wî re
çêbû. Bi zimanekî sivik û naskirî durîş-
meyên kurdî di wêneyin helbestî de çar-
çew kir. Dîwanên Cegerxwîn yekemînê
pirtûkan bûn bi zimanê kurdî. Me çavên
xwe li ser vekir, ji wilo herkesê ku berê
nivîsand dest bi helbestê kir, hetanî ku
zemîneke fireh girt. A niha pêşketina
wê xurt e, bi ziman û şêwe û aheng û
awayê xwe eşkerebûnê dide ber xwe.
Îro navine bi deng û xameyine xurt pey-
da dibin. Helbet ev dûrî durîşmeyê çend
nivîskarê qels ku serên xwe li dîwarên
herî didin, ev ên ku di warê pexşane de
didin û distînin, qelsbûneke diyarkirî di
zimanê wan de peyda dibe. Ji vir de ya
ku bêhtir navgirtî ye û bûye nîşaneke şa-
ristanî, bi demê re diji "helbest" e û ev
ne tiştêkî saltkirî ye. Belê asteke cihê
xwe bi xurtî girtî ye û li ber xwe dane
rûbarî pûçbûnê û çandayên biyan ku êrî-
şî mejiyê milletekî nexweser dikin.

**Gelo tu bejnên helbestî yên bilind di
meydana helbesta kurdî de çêbûne..?**

□ Çaxê ku Cegerxwîn dinivîsand
hevrêyên wî jî hebûn, mîna Namî, Palo,
Bengî lê Cegerxwîn ji ber tîkiliya wî bi
siyaseta miletê wî ve û girêdana wî bi
îdeolojiya wê çaxê re, hişt ku Cegerx-
wîn bi tenê di meydana nivîsandinê de
bimîne. Bêguman xameya wî ya xurt û
cegera bixwîn a wî jî roleke ne hêsan di

berdewamiya wê de listin. Aniha jî ev
bobelat dîsan xuya dibe. Kesên ku dibin
siwarê tîrsê qet û qet nabin nivîskar, va
ye îro "mîna te got" tevî pîrbûna navan
û çapbûna dîwanan, tiştêkî dimîne "ka
wê kî berdewam bike û kî yê destê xwe
herduyan hilde". Welatê me bi xwe bû-
kek e li ser dengê qerabalexê radizê û li
ser dengê şer hişyar dibe, ev ji bilî tîbû-
na me ji nivîsandinê re ku bi xwe eşke-
re li me binêre, dibîne ku em dijîn. Lê
yê di paş perdan de "bi razî" li rewşa
me binêre herifandina me beloq e, tu tiş-
tekî geşbînî nîn e ku mirov xwe bide ali-
yê wî, wisa welatê me helbesta me ye û
helbesta me raza me ye û Başûrê ku ka-
rîbû bejneke mîna Cegerxwîn û xweda-
yekî mîna Selîm Berekat derîne, dikare
bejnine dîtir yên bilind jî derîne û ew hî-
na jineke nûciwan e.

**Bêhtir çanda kurdî li Başûrê Biçûk
mijara wê heye, di nêrîna we de çima?**

□ Bi taybetî a niha çandeya kurdî li
Başûrê Biçûk haletêke ji beravêtîbûnê
dijî. Ji nav hemû çandên hawîrdor ên
kurdî û yên biyan, êşa wê êşeke herî
"awarte ye" di nav koma çandan de. Ji
hêla mijara xwe ve roleke nê hêsan di
amadekirina ruwê çanda bilind de list.
Ev jî vedigere ku piraniya nivîskarên
"başûrî" bi nêrîneke panoramayî li kêşa
çanda xwe dinihêrin û bi renekî akade-
mîk dixebitîn, tevî ku destpêkirina xurt-
bûna wê ne ji zû de bû.

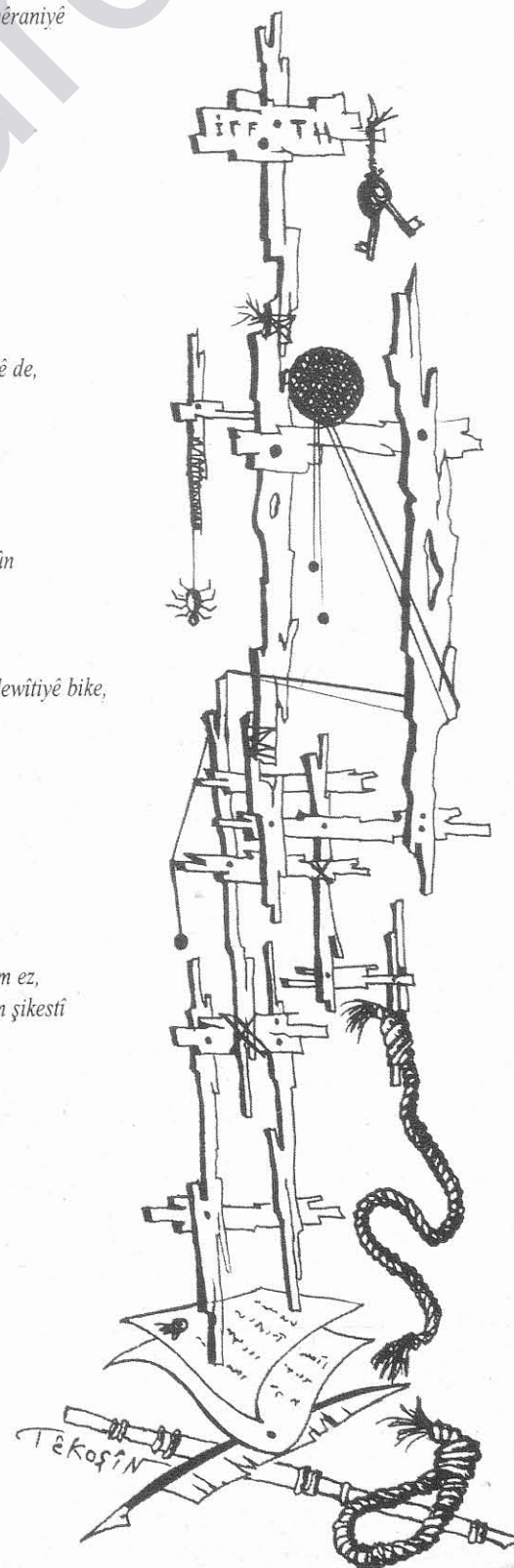
Ew bi xwe ji sala '1990' î û vir de li
ser destê çend rewşenbîrên belavbûyî bi
kar hat. Mîna Ebdulbaqî Huseynî, Konê
Reş, Ferhad Çelebî, Erdewanê Têmûr û
Siyamend Îbrahîm... Van bi xwe karî-
bûn celebekî ji pêşxistina tevgera rojna-
mevanî li dar bixînin û hiştin ku gelek
nivîskarên kurd yên ku bi erebî jî dinivî-
sin li xwe vegevin. Lê mixabin va ye dî-
sa çanda me "helbet di warê xweyî roj-
namevanî de" paş de vedigere, hemû
kovarên ku derdihatin, Zanîn, Gulîstan,
Stêr, Aso, Gelawêj, Bihar rawestiyên ji
kokê de. Rojnameyan jî mîna Delav,
Hêvî, belê ev bi xwe davekê di dema ku
em cardî vegevin zimanê erebî û pê binî-
vîsinin, dîsa vegevin ku xêzên sor li rû-
pelê me bikevin. Ev gotin ne girîng e û
ev hevok xweziya tune be û ev navnîşan
divê hilê û nemîne û wisa jî bobelatên
dîn jî ya herî xuya ku em dîsa bêne avê-
tin qonaxa tîrsê, ev bi xwe şikestinek e
li gorî ku li hawîrdora me bi dehan ko-
var û rojnameyên wane dertên û bejnên
me hambêz dikin.

Teskereya Helbestvanî:

■ Fethulla Huseynî, di sala 1970'yî de li bajarê Dirbêsiyê li Başûrê Bi-
çûk ronî dîtiye. Xwendina xwe ya bilind li Zanistana Helebê li Zanînge-
ha Mafan berdewam dike. Huseynî berhemên xwe bi kurdî û erebî dini-
vîsîne. Berhemên wî yên ku hatine weşandin: Kişwera Şehîdan, helbest,
1992; Firyada li Hevdayî bi Mizginiya Reş, helbest, 1994; Ne Wisa Aye-
tên Dojehê tene xwendin, helbest, wê bê weşandin.

Kitin hilbijartî ji helbestên Fethullah Huseynî

1. Durvê min î li hevdayî bi keldûmana wêraniyê
Li banê birê çêke, mîna ew bi xwe be
bela here û here
heta nemîne temen
bi ber wêraniyê de here
mîna tu berê xwe bidî bakurekî
-bê pîrs-
ey rahêjvanê kefen
tu jî zû bar ke bê misteke ax...!
2. Kavilê mayî ji rastiye
baxekî şikestî ye di nav pêlên payîza bê de,
rastiya tu li ser digirî, li hevê ye..
rastiya rondikên te dikşine
tevek ji peyvê ye
rastiya te li gorê dinalîne
dilê wê li revê ye
herdu zarokên ji kerwanê mirinê mabûn
dipîrsin:
Welatê em jê hez dikin yê kê ye?
3. Bi wê ziraqê re bêriya dîtina xaça bedewitîyê bike,
min jî bêriya te kiriye
wekî tu, hilata welêt bi
bi zorê jê dûr ketime
ev lekeya kor li ser eniya kerwan
tu kes hil nake,
ji bilî gemiya hatina nûrojê
li ser ruwê ava jiyane
4. Wekî nîvsaloxeke derewîn, belav dibim ez,
li nav mîja nîgaşê çend xwedî tamayên şikestî
û xewnên çend kesên ji min hez dikin,
her ji hev dadiwerivim
û çend hevalên bêkêr
maseya mirina min xweşik dikin
5. Eger min,
sazek sermedî da xweşiya welatê xwe
û stranek şewitî wek rewşa Helebça
diyarî zengeloka hejaran kir
û ramûsanek di xewnê de da te
ez ê bême darvekirin..
Ji ber ji mêj ve van qedexeyan
vedişêrim!
6. her wekî, te Feqê Teyran dîn kir
wisa çaremûsê xwe nas dikim
Ew ode û text û kefen

"Xwezî bi kurdî şor bikira"

Ez li gara otobûsan, ji bo çûyina Welêt, li otobûsê siwar bûm. Li koltuxa rex a min, ciwanekî bîst û du-sê salî rûniştibû. Ji porê wî, yê bi makîneyê hatibû kurkirin xuya bû ku leşker e. Min silav lê kir û ez li cihê xwe rûniştim. Wî ciwanî jî bi ser hejandinê, silava min wergirt.

Ajotkarê otobûsê, otobûs bi ger xist û hêdî hêdî da ser rîya ku em ê pê de herim. Bi desthejandinê, careke din min jî hevalan xatir xwest. Otobûsa me, mîna ku xwe berde nav behreke pêl-peîni, wîlo ket nav trafîka Stenbolê ya ku welatî moristanan dimesiya.

Va destpêka rêwitiyêke dirêj, ku heştdêh-bîst seatan dikesabû. Hîn di wê seatê de, xemgîniyêke dilê min ragirtibû. Ew xemgîniya ku çûyina Welêt, dilê min har dikirin û mîna çukên serî jî wan dikin, dilê min wisa vedipirtiki, lê belê, vêga ji bo çi xemgîni? Vê hewa gebsoyî, ji bo çi ragirtibû dinya min? Min da veqetîna zar û zêcan? Min da veqetîna heval û dostên nû? Na. Divê ez dilşa bibûma, çunkî di dawîya vê rêwitiya bi zehmet û dirêj de, dê û bavê min û gihêştina heval, hogir û yarên kevn hebû. Di serî de jî gihêştina welat hebû!

Axx.... Welat. Ew welat nîn e ku, sedema helbestvaniya min û her timî mijara helbestên min e. Ew welat nîn e ku, her di dilê min de ye, geh dibe qêrîn, geh dibe lorîn, geh dibe kilam û geh dibe helbest. Ez bi welêt ve dikevim xewê, welat di xewê de xewn û pê ve hişyar dibim.

Welat, xurîni, taştê, firavîn û şîva min e. Welat; tav e, hewa ye û sedem û wateya jîna min e. Ma gelo ev hewayê gebsoyî ji bo çi? Tu dibê ka bêhna bîso, bîhna barûtê, bîhna xwîne ragirtibû pozê min. Dilê min li hev diket, çavên min li şevrê diçûn. Dinya li serê min teng dibû. Ez ketibûm nav behra xof û tirsê, lê belê ez ê çawa derketama, min nezani-bû. Ku tu li zeviyêke xwe, gêris diçini, hirç û beraz dikevin navê û garîsê te talan dikin! Wê çaxê tu hêrs dibî, lê belê tu tişt jî ji destê te nayê, keda te, zar û zêçên te, di bin lingên hirç, beraz û hovan de diherimin. An jî deriyê hewşa mala te vekirî dimîne, bi şev rovi dikeve û mirîşk û ordekên te giştan qir dikin. Aha welat, aha zevî û hewşa derî vekirî maye.

Ev çi rewşek kambax e Xwedêyo! Ev çawa kar e ku îro kuçikên me jî, bi hirç, beraz û roviyan ve bûne hevpar.

Îroj welat wêran e.

Îroj welat talan biye.

Îroj welat dişewite.

Îroj insanê min tê şkestin.

Tenê yên ku nikarîbûne bişkinin, hêviyên min ên li ser ayende ne. Ez bi dengê hevalê rex xwe, di nav wan xof û xyalên kûr û dilxwar de, hişyar bûm.

Heval pîrsî, ka ez ji ku derê me û rêwitiya min ber bi ku derê ve ye. Lê belê

ez wekî ku di xewek giran de û her bi termê şevê re têkoşîneke dijwar bidim, wisa xwîdanek reş, ragirtibû bedena min. Bi rastî jî, ez hîn nehatibûm ser hemdê xwe. Girêkek ketibû gewriya min. Bi kuxikê, min gewriya xwe paqij kir û min gotiyê: "Ez jî Gextî me û diçim Gextê.*" Heval, dilgeşiya xwe nîşan da û got: "Ez jî Gextî me. Min leşkeriya xwe nû qedand. Ji ber ku min, destûra salane bi kar neanibû, min geleki bêriya welêt kiriye, hele dê û bavên min, ji pêş çavên min difûrin. Hejde meh çawa borîn, min fam nekir, lê belê ev hejde seat naqedin." Gotinên wî wekî têkevin guhekî min û di yê din re derkevin, xema min nîn bû. Lê belê ya ku bala min dikişand, min her çiqas bersiv bi kurdî didanê jî, ew bi înat bi tirkî diaxivî. Min yek tan jî lê didan lê zilam aciz nedibû. Wekî tiştêki gelekî normal.

Kurmanciya herêma me jî baş fam dikir. Lê belê bi kurdî nedixivî. Min da hewa leşkeriyê. Çunkî min ditibû û gelek jî bihîstibû, gelek însanên me, ew ên bêfam, piştî leşkeriyê, li eslê xwe û li kurdîyê xwedî dernakevin. Rewşa wan bêxîretan wekî pêkenokan li ser zimanê gel bû.

Mînak; Ciwanekî nû leşkerî qedandiyê vedigere mala xwe. Dê û bav û gundiyan wî dikin nakin, ew xwe jî kurdî re lal dike. Lê belê bi tirkî baş nizane. Pêzanîni li aliyekî, bes du-sê bêjeyên tirkî ji ber kirine. Rojekê diya wî ji bo çerê

sêxil berdide. Wî ciwanî jî xwe daye berroj û wisa dibêje: "Kidê gel". Piştî karîkekê hambêz dike, destê xwe dide qolîçê karîkê, ku hîn nû dane der, wiha dibêje: "Ana bu singleri kim seri bu da çaxmêş yapmêş? (Daye kê di serê vê karîkê de ev singana kutane?)"

Ev mînakana gelek in lê belê ne mijara me ye. Min got dibe ku ew zilam jî wîlo be. Ji ber vê yekê ez li ser nesekînim. Çi çare lê ciwên dev ji min berne-dida. Acizbûna min fam nedikir û bi kêfxweşiya dilê xwe pîrs li min dikirin û diaxivî. Diaxivî lê belê her bi tirkî. Min jî înat kiribû, ez qet bi tirkî neaxivim. Bi xêra Xwedê re, ciwan bi xew ve çû û min jî fîrseta pirtûk xwendinê bi dest xist.

Ajotkarê me vêsaneke (mola) din dabû. Ev vêsana çendan bû, nizanîm lê min hevalê xwe hişyar kir û em ji otobûsê dagêşiyân. Dinya sar bû. Baran hûrik hûrik dibarî. Zûtirkê min dest û rûyê xwe şuştin û li aşxaneyê min bi hevalê xwe yê rêwitiyê re xurîniya xwe kir. Peyre jî me cixarek kişand. Em dîsa li otobûsê siwar bûn. Êdî rîya me hindik mabû. Bi qasî du-sê seatên din em ê bigihîştana cihê xwe. Heval bi îrsar, ez dawetî mala xwe dikirim. Min dikir nekîr çare nedididit. Digot: "Keko, gundê we li ser rîya gundê me ye. Kerem bike, îşev bibe mêvanê min. Hem tu yê vehê-sî û bi serîkî zindî biçî gundê xwe û hem jî dê û bavê min dê bi hatina te gelekî

dilgeş bin. Haya dê û bavê min heye ku ez ê îro bêm. A niha birayê min li Gextê li hêviya min sekiniye." Bêcare mi-got. baş e. Heval dilgeş bû, spasîyêr xwe pêşkêş kirin.

Piştî nivro em gihêştin Gextê. Em li garê ji otobûsê peya bûn. Bi rastî birayê hevalê min li benda wî sekînbû. Min carekê din hebekî xwe giran kir lê belê tu fêde min bû. Birayê hevalê min îrsar kir hem jî bi kurdîyê geiêrî. Ez ecêbmayî mam. Ez zêde dirêj nekim. Em li taksîyê siwar bûn û me da ser rîya gund. Bi qasî deh-pazdeh deqîqeyan em gihîştin gund.

Dê û bavê hevalê min li ser re kom mabûn. Em çaxa jî taksîyê peya bûn, li ser lingên hevalê min, beranek ser jê kirin. Di nav wê komê jinepîrêke her du destê xwe ber bi jor ve kirin û wiha dua kir: "Ya Reb! Min hatina tormê xwe ji eskeriyê dît, carekê jî min bidîta ku torî-nê min, bi kurdî şor bikira. min ê qurbanek din jî ser jê bikira û li feqîr-fuqaran belav bikira."

Ez bi duayên jinepîrê carekê din ecêbmayî mam. Tiştê ku ez li ser sekînbûm, vê carê jî min re bû meroqeke giran. Em gişt bi hev re hilkişiyân mala wan.

Piştî nimêja îşayê civata gundî belav bûn. Ez û kesên malê tenê man. Fîrseta ku ez meroqa xwe jî berim, min bi dest xist. Min li fîrsetekê anî û gotê, "Xaltî-yê! Min tu tişt ji wê dua te fam nekir, tu ji kerema xwe re dikarî ji min re bêjî? Xaltî fetilî ser min û got: "Xaltî bi qurban!" û keserek kûr kişand. "Torî-nê min hîn nû dest bi mektebê kiribû. Mualimê wî yê bavkafir, ji talebeyan re şorkirina bi kurdî yasax kiribû. Hinek talebeyên xwe jî wekî xefîyan kiribûn. Torî-nê min jî û talebeyên wekî wî jî, bi tirkî nizanî-bûn. Rojekê li mal, torî-nê min çaxa ku şor dike, tu nabê ku xefîkî bihîstiyê û gî-liyê wî li bal mamoste dike. Mamosteyê bavkafir û bavzalim, gelekî li torî-nê min dixê. Torî-nê min hat malê, ku ji girî zî-wabûye. Me kir nekîr şor nekîr, tu dibê qey lal bûbû. Heta ku çend kelîmeyên tirkî, ezber nekîrin, me dengê wî seh nekîr. Heyran! Vê car ez bi tirkî qet fam nakim. Ev e pazde sal in kurê min şor di-ke, ez tu tiştî jê fam nakim. Ez ji xwe re li devê wî dinîhêrim. Ger, ku bi kurdî şoran bike, min gotiye, ez ê qurbanekê ser jê bikim û li feqîr fuqaran belav bikim. Xwedê şahidê min e"

Wê şevê, ez li mala hevalê xwe yê rê-witiyê razam. Sibehê piştî taştê, min bi spasdarî xatir ji wan xwest û min da ser rîya gundê xwe.

Vêga haya min jê nîn e, ka ew ciwan bi kurdî diaxife an na?

Ger biaxiviya baş dibû. Qet nebe belengaz û rebenên wî gundî wê zîkek goşt bixwarana.

BERHÎM PAŞA

*Gexte (Kolik, Kahta) navçeya Semsûrê ye.

Li Navenda Çanda Mezopotamiya ya Stenbolê

● 25 tirmeh 1998 şemî:

Konsera Koma Agirê Zerdeşt (ji NÇM' ya İzmir), saet:15:00

● 26 tirmeh 1998 yekşem: Konsera Koma Agirê Zerdeşt, saet:15:00

Yekîliya Malbatên Mezopotamiyayê "Ji Xwarinên Kurdî Çend Mînak"
saet:17:00

● 31 tirmeh 1998 îr: Fîlm:Ağîl (Zêmar) Derhêner: Yılmaz Güney
saet:18:00

ÇALAKIYÊN HEFTEYÎ

Li NÇM ya İzmirê

● 25 tirmeh 98 şemî: Roja Xwarinên Kurd ya Kevneşopiya 24'an,
saet:18:00

● 26 tirmeh 98 yekşem: Konsera Sûra Welatî Koma Tofan, saet:17:00

● 31 tirmeh 98 îr: Gotûbêj: "Helbest û Ristawê", saet:19:00

Li Navenda Çanda Alternatîfê

25 tirmeh 98 yekşem: Li Tirkiyeyê çîna karkeran û bizavên sendîkayî
Sırrı Öztürk (Lêkolînvan-Nivîskar), saet:14:00

Seroka Komeleya Jinên Azad Mürvet Yılmaz:

Zarokên xwe raman-azad mezin bikin

Di panela li ser perwerdehiya zarokan û rola dayikan de, nêzî 70 dayikî amade bûn.

Roja 18'ê tirmeha 1998'an li avahiya HADEP'a Beyoğlu ji hêla Komeleya Jinên Azad ve panelek bi sernavê "Perwerdehiya zarokan û rola dayikan" hate lidarxistin.

Seroka Komeleya Jinên Azad Mürvet Yılmaz û Rêvebera heman komeleyê Zübeyde Oğurlu beşdarî panelê bûn. Mürvet Yılmaz li ser "Perwerdehiya zarokan û Rola dayikan" bi tirkî axivî û Zübeyde Oğurlu ji axaftina Mürvet Yılmaz ji beşdarên re wergerande zimanê kurdî.

Mürvet Yılmaz pêşî li ser rewşa zarok di wexta ducanîbûna dayikê de sekinî û got: "Bi ducanîbûna dayikê re perisîna (kemilîn) psikolojiya zarok dest pê dike. Dayik gava ducanî dibe psikolojiya dayikê çawa be, bandorê li zarok jî dike." Yılmaz bi dîv re li ser rewşa gelê kurd sekinî û ev got: "Zarokên keç di nav şîniya malbatê de nayên hejmarin. Em her gav keçikan di rêza duyemîn de û lawikan jî di rêza yekemîn de dibînin."

Emê zarokên xwe çawa xwedî bikin?

Mürvet Yılmaz li ser pirsê "Emê çawa zarokên xwe xwedî bikin?" sekinî û got: "Dewlet zarokên me di dibistanên mecanî (yatili okul) de wekî şexsiyeteke/i ji xwe dûr, ji çand, ziman, malbat û welatê xwe dûr û zarokeke/i stûxwar û reben têne hêvatin. Ew êdî zaroke-

ke/i wisan e ku serî hîlnade, stûxwar e û tirsonek e. Niha dibistanên me tunene. Divê dayik ji zarokên xwe re bibêje çima diçe wan dibistanan, li wir wê çi hîn bibê, çi hîn nebe û divê mirov wê/wî bi şexsiyet, ne tirsonek lê wekî şexsiyeteke/i kurd mezin bike. Divê nebêje tu keç î, tu tişteki nizanî, tu law î, tu her tiştî dizanî û tu dikarî herî her cihî. Ev şexsiyeta kurdên berê ye."

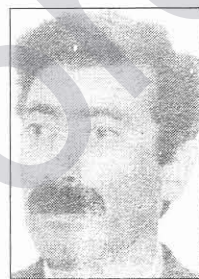
Seroka Komeleya Jinên Azad Mürvet Yılmaz da zanîn ku dewlet dixwaze bi televîzyon, futbolê û di kafeyan de zarokên me wekî şexsiyeten li pey berjewendiyên sistemê perwerde bike û wiha got: "Pêwîst e ku em li zarokên xwe xwedî derkevin û nehêlin ku ew biçin van cihan û em xweşikbûna welatê xwe, rojname, televîzyon û sazgehên xwe nîşanî wan bidin û wan bikin xwediyê şexsiyeteke azad." Her wiha Yılmaz, koçberbûna kurdan bi bîr xist û xwest ku jinên kurd sedema koçberbûn û rewşa ku kurd di nav de dijîn ji zarokên xwe re bibêjin.

Seroka Komeleya Jinên Azad Mürvet Yılmaz, axaftina xwe bi van gotinan bi dawî anî: "Pêdiviyên zarokên xwezayî hene, divê em wan jî binin cih. Em wan bibin parkan bigerin, ji wan re kilaman bibêjin, hestên xwe bi wan re parve bikin, hêjahiyê bidin wan û ji wan hez bikin. Gava tu ji zarok hez bikî, zarok jî dibîne ku yek hêjahiyê dide wê/i, ew jî bi xwe bawer û bi tendûristî mezin dibe."

C. ANDOK/STENBO

TÎŞK

Yewbiyene ser ro

LERZAN JANDÎL

Tawo ke ez newe amêy bi Almanya û yew komela almanan de xebetiyêne, zaf çiyê hevalanê mi nê xebetkarane almanan ere mi xelê bêmane, eçayip amêne. Çiyo ke nînan ra balê mi zaf ant bi û ez nêşkiyêne fam bikerê, o bi ke tawê timî de (karê grupe) mi vatêne nê nika danê pêro, nika yew bînan ra xebêr danê yan jî çiyêde bîno xirabin kenê. Çimke gegane hênî qêrêne re yewbînan, ke mordem mecbûrê niya fikiriyene biyêne. La belê tim ke qediya, her kesî dest kerdene ci, karo ke gureto xo ser, kerdene. To vatêne qey qe çiyê nêbiyo. Gumra dem ke derbaz bi, mi rojê pers kerd, Mi vat: "Şima tim de hundê gêrenê yewbînan ra, yewbînan ra hêrs benê, la belê timî ra dime, her kes karê xo keno. Tî vana qey qe çiyê nêbiyo. No se beno, îzahê naye çiko?"

Hevalê mi nê karî vat ke: "Mesela mesela maya şexsî niya. Ma wazenîme ke wa karê ma bê qusur, bê kêmasiye bero kerdene. Çimke ma pêro naye wazenîme. Sebata ke karê ma rind bêro kerdene, ganî ma jî fikrê xo zaf eşkera bivacîme û yê bînan ere raştiya fikrê xo hidîme bawer kerdene. Seba naye jî tim ra dime her kes karê xo keno."

Ma şarê ma miyan de piya kerdene û bado jî yewbînene se êna famkerdene? Ma pêro rindek zanîme, ke şarê ma va bê prensîban, metodan seba piya karkerdene yan jî yewbiyene wo, yan jî bê sebebanê maqulan dûtê piya karkerdene yan jî yewbiyene wo.

Yan jî eke ewro piya kar kerd yan jî yewtiya viraşte, meştê seba çiyêde bêqedrî, çiyêde zaf qijî yewtiya xo xerepnene, benê dişmenê yewbînan. Ma naye dewijanê xo miyan de, eşiranê xo miyan de, kesanê xo miyan de zaf rakerde vînenîme.

Ê ma vacîme mevacîme nê edet û karakter ebi perwerdekerdene derbazê domanan beno. Doman jî bado zê pîlanê xo kenê. Ez bawar kena, ke ma de bingeyê yewnêbiyene de na xuye esta.

Yê didine, sebata ke kar mero doşanê ma ser, ma karî ra biremîme, ma seba yewtiye zêde cat nêkeme. Çimke yewtiye de her kes qasê qiweta xo, bawariya xo ganî kar bikero. Na zî nêna re ma.

Yê hîrêyîne, ma de tahamûlê yewbînan nêkerdene esta. Tahamûlê fikranê û bawariyanê bînan çîna. Eke ma ra ciya bifikirîyo, zê ma romenişo ra mewurzo, ma tahamûlê domanê xo nêkenîme. Keso ke tahamûlê ewladê xo nêkeno se tahamûlê yê bînan keno.

Ya çarîne, ma tayê bereda amêyê pîlkerdene. Her kes xo zê miyanê dinya vîneno. Xo her çî, yê bînan qe çiyê vînenno.

Ya pancîne, ma politîka, îlmê politîka sloganan ser ro musayme. Raştiya ma, raştiya şarê ma û politîka nêyame têlewe. Raştiya şarê xo ebi zor bestenîme politîka ra. Na jî realîte de nêna ca.

Ya şeşîne, ma ke dîroke de niyadîme, areste vînenîme, ke şarê ma ebi mudahaleya teberî-nê kesî, partî, yan jî dewletî benê-xo miyan de yewtiye viraşte.

Eke armancê ma yew o, eke ma wazenîme biresîme nê armancî, eke ma girêdayiyê menfatê şarê xo yîme, eke eleqeya ma û dişmenî çîna, çiyê ke beno astengê yewbiyene çiko? Ma şaranê bînan de, organîzasyonanê şaranê bînan de yewtiye virazenîme, la belê xo bi xo nêşkinîme bivîrazîme. Naca deyew çewtiye, şaşiye çîna? Qe qusîrê ma jî, xusîrê dinan teyna nê, ê ma jî çîno?

Ebi kilmiye, kesê ke wayîrê eyîni armanciye û wazenê biresê nê armancî, girêdayiyê menfatê şarê xo yê, tahamûlê yê bînan kenê û ere xo bawarê, şikîne yewbiyena xo bivîrazê. Sebata ke yewtiya xo mewrazê, çiyê ke ênê vatene, zaf ebi qedr niyê, zaf jî raşî niyê.

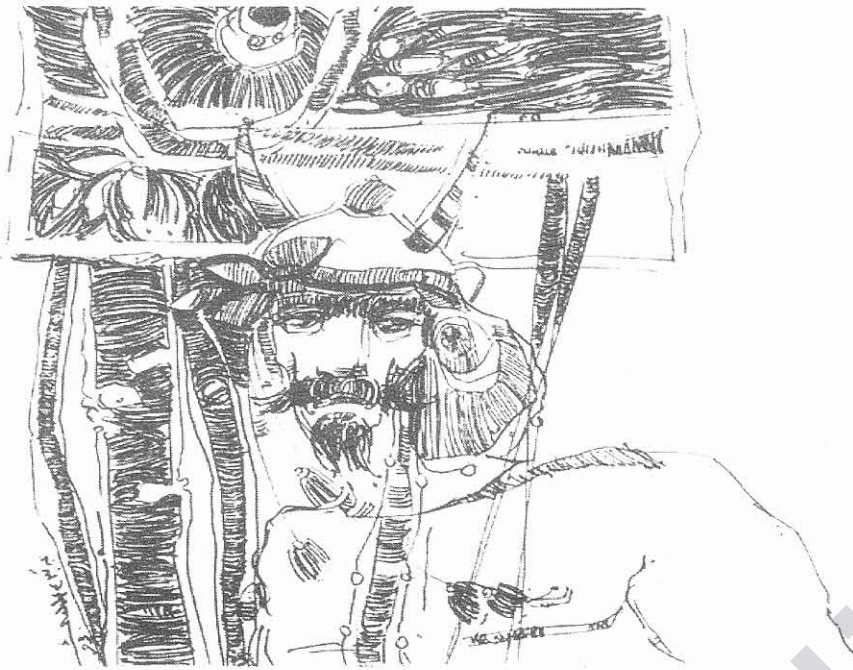
Lor Lor

Lor lor lor dayê lor neke
Deşta Amedê germiyani germ e
Wêrana Amedê germiyani germ e
Hespa Şik axa kihêli nerm e
Şik axa kuştine malê me birine
Lor lor lor dayê lor neke

Lor lor lor dayê lor neke
Deşta Heranê germiyani germ e
Wêrana Heranê germiyani germ e
Hespa Şik axa kihêli reng e
Şik axa kuştine bi nav û deng e
Lor lor lor dayê lor lor neke

Lor lor lor dayê lor neke
Deşta beriyê germiyani germe e
Wêrana beriyê germiyani germ e
Hespa Şik axa geleki gewr e
Şik axa kuştine nav gola xwinê
Lor lor lor dayê lor neke

Berhevkar: Roşan Lezgîn

Delal

Delal heyra qurba bang te dikim deng ji
te nayê
Ez dibêjim delal were delal nayê
Ji êvara Xwedê de ranezame dikim nakim
sebram nayê
Delal heyra derdê dila pir dijwar e ray lê
nayê

Delalê dilêm bengî biye karkî nake
Ji sibê heta êvari li nava gund digere milê
xwe li ba ke
Lo lo rebeno te hay tune wê bavê min min
ji xelkê re siwar ke
De were bi çepê min bigire bibe ji xwe rei
kevaniya mala ke

Delal heyar qurba eba soro lo eba çefi
Ne ner li vî aliyê lo li vî terefi
Ez dizanim wê li texin lo derba xefi
Heyf û mixabina wan diranê tey sedefi

Adar Jiyar

Destegulek

ji çanda kurdan a devkî

Stranên li ser govendê

Li min û diyarê Entaxê loy loy
Li te û diyarê Entaxê way way
Pez berdane palaxê loy loy
Pez berdane palaxê way way

Li min û diyarê Qurmikê loy loy
Li te û diyarê Qurmikê way way
Mîna mastê xilikê loy loy
Minâ mastê xilikê way way

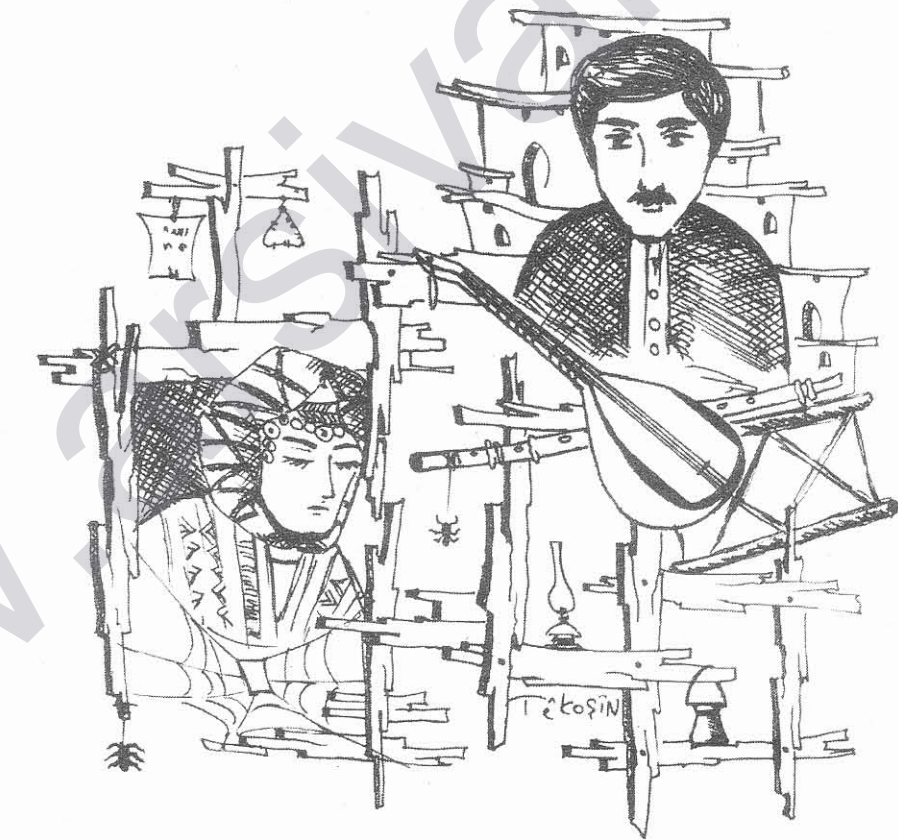
Li min û diyarê Hendivê loy loy
Li te û diyarê Hendivê way way
Kevoka li ser bihivê loy loy
Kevoka li ser bihivê way way

Erdo pîlo filhano
Bay keynan haw awdano
Keyna qic min nêdan
Înşelleh kiyede bimano

Min serê banî rito
To binê banî rito
Min çim to ra şikito
To xo min ra nimito

Serê leme honik o
Binê leme honik o
Çicê keynan qopik o
Nefsê xortan tenik o

Serê yenî mizac o
Binê yenî mizac o
Xortan giroto desmac o
Namê lacî Sîrac o

Arekerdax: ROŞAN LEZGÎN

Strana dilan

Ena hevalê min bermend
Ena delalê min bermena
Hesranê xo gur gur nena
Pê kewçikan peyma awena

Ena hevalê min kiştê banî
Ena delalê min kiştê banî
Ca çinîko lawêk panî
Wa be mano helê şanî

Karwanê mala bavê min bar kirin ji
karwanê reş komirê
Bila dananyana li rasta kaniyê lo li
rasta pirê
Bila bihatana cewaba ap û xalên bav
û birê
Belê bila nehatana cewaba lawê
xelkê lo sebrê dilêm

Lawiko dîno şeva dinê min di xewna
xwe de dît ku ez dimirim

Herêm: Licê

Delalên gundê me derketin serê
bana ez bang kirim
Qîz û bûkên gundê me rabûn zend û
bendê xwe hilkirin
Dest û kewdên malik xirab tijî ava
sar dikirin
Bi nav hev û din girtin li agir kirin
Çend heb jinên navsale hatin ez
şuştim lo kefen kirim
Yadê rebenê ez li ser darbesta
miriyan kirim
Dû re ez hildam li ser milên xortan
kirim
Di ber derikê delalê dilê min rebenê
derbas kirim
Sebrê dila li ser banê qesrê sekini bû
ez pirs kirim
Got: "Lê lê dîne ma tu çawa yî? Tu
dibînî va li vir im"
Pirs û sewala delalê dilê xwe dibirim
Dibêim: "Lo lo dîno bi sond û qesem
roj ji roja din xerabtir im
Min nêrî ku hêstirên çawan her du
rûkên wî şil kirin
Ez zû bi zû ji ber çavên sebrê dila
winda kirim
Di kuçe û kolanên gundê mala bavê
min rebenê berjêr kirin
Gundî û cîran tevr û bêrên xwe kar
kirin
Ji mi evdala Xwedê re tirbek heft gaz
hazir kirin
Bi şirît û bi kindira ez daxilî qebra
reş û tarî kirim
Lo lo lawiko dîno tuyê werî lingê
xwe li kêlika min xe bêje: Lê lê sebrê
lê lê dîne gelo te kul û kederên mala
dijmin û mêre xirab ji bîra kirin?"

ADAR JIYAN

Vate bî yewserî

Kovara Vate, bi hejmara xwe ya dawî ango çaremîn salek li pey hişt. Wekî nas e. Vate xwerû bi dimilkî (zazakî) ye û bi şeweyekî demsalî tê weşandin. Di vê hejmara Vateyê de sebarek bi ziman, zargotin, dirok û wêjeyê nivîsên cur bi cur hene.

Di vê hejmara Vateyê de nivîsa Cemil Gündoğan a bi sernavê "Kovara Vateyî û Têkiliya Lehçeyanê Kurdî Ser o" hêjayî nixandîne ye. Babeta vê nivîsê, bêhtir li ser têkiliya zaravayên kurdî, rewşa dimilkî û nêzîktêdayîna kurdên din a ji bo dimilkî germ bûye.

Gündoğan, helwesta li beramberî Vateyê wekî sê koman diyar kiriye. Koma yekemîn, kovareke bi vî rengî pêwîst nabîne û vê xebatê ji bo yekîtiya kurdan wekî talûke dibîne. Ji ber ku di kovarên kurdî yên din de nivîsên dimilkî derdikevin. Lê bi dîtina Gündoğan, ev kes her diçe kêr dibin. Koma duyemîn jî berevajî koma jorîn difikire û Vate wekî xebateke pêwîst û bikêr dibîne. Nivîskar, ji bo koma duyemîn, wekî mînak nivîsa Gerînendeyê Giştî yê Azadiya Welat Sami Tan jî daye û wekî helwesteke erênî bi nav kiriye.

Cemil Gündoğan, bi taybetî li ser sedemên helwesta koma yekemîn rawestiyaye. Gündoğan, her çiqas behsa şove-nîzma kurdên kurmançîxêv kiriye jî her wiha gotiye, ji ber ku pêgeha (kapsam) kurmançî ya cografîk, bazarî û edebî firehtir e, kurmançî serdest xuya dike lê di bingeha xwe de tiştekî bi vî ren-

gî ne li dar e. Di heman demê de nivîskar, helwesta MED-TV'yê ya li ser zaravayên kurdî wekî helwesteke pozîtîf bi nav kiriye.

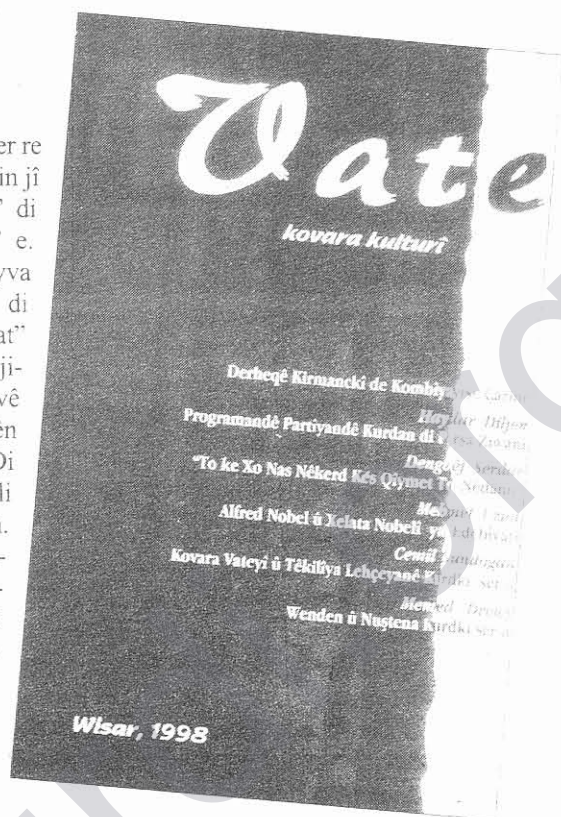
Ji bo ku mirov di vî warî de nixandînenê têr bike, pêwîst e li serpêhatiya milletên din bikole. Ji ber ku kurd piranî li ser vê yekê ne xwedî zanîn in, dil dîkin yekser hevdu fêm bikin. Lê ev pêvajoyê dîvedirêj e. Wekî mînak, li Almaniyayê behsa 13 zaravayan tê kirin û îro jî alman başbaş hevdu fêm nakin. A balkêştir, dema alman bi devoka herêma xwe çise dîkin, piştî 130 salan jî hevdu fêm nakin. Di warê yekîtiya zimanê kurdî de tiştê bi talûke, ev lezginî ye. Ji ber vê yekê ji bo ku kurd başbaş hevdu fêm bikin, digel dewletbûnê demeke gelekî dîvedirêj pêwîst e. Bêyî vê yekê ev problem naçe serî.

Her wiha her çiqas di serî de, pîrbûna zaravayan bibe problem jî lê ji bo demeke dirêj dewlemendiyeke bêhempa ye. Wekî hatiye gotin, zarava çem in, zimanê kurdî behr e û zarava vê behrê geş dîkin. Lê ji bo vê yekê, divê zaravaperestî û devokperestî rû nede. Wekî mînak, divê kurd hevokên bi rengî saz bikin: "Kaka can! Emro karê te esto?" ango kurd ne mecbûr in bes bêjin: "Çawayî" yên dixwazin bila bêjin: "Senîna/e". Her çiqas ev hinekî dûrî qaîdeyên zimên xuya bike jî lê tiştê girîng zihniyet e. Xaleke girîng jî di warê stratejiya yekbûna zimên de xwe dide der. Bêguman divê pêşîn zarava di nav xwe de yek bin. Ev

pêvajoyê bingehîn e. Lê di ber re divê xwe nêzîkî zaravayên din jî bikin. Wekî mînak "bilind" di soranî û dimilkî de "berz" e. Divê di kurmançî de jî peyva "berz" derkeve pêş. Dîsa di kurmançî û soranî de "heyat" "jîyan" divê di dimilkî de jî jîyan bê bikaranîn. Yek jî divê kurd berê xwe nedin peyvên nû, bidin zaravayên din. Di heman demê de peyv divê li mantiqê zaravayê jî bê anîn. Bo nimûne, peyva "serhildan" di dimilkî de wekî "serhewadayin" tê bikaranîn. Di vî warî de Vate, li pey zimanekî yekgirtî ye.

Li aliyê din wekî Gündoğan gotiye, rewşa dimilkî ya edebî jî dibe sedema nixandînenê şaş. Wekî mînak, îro wekî helbest li ber destê me bi sedan helbestên kurmançî hene. Lê yê dimilkî jî çar-penc helbestan naborin. Li hetê din jî ber ku bêhtir pêwîstiya dimilkî bi pêşketinê heye, xwerû dimilkîbûna Vate di vê demê de pêwîst e. Lê piştî demeke dirêj, ji ber ku zarava ji hev dûr nekevin, divê cih bide nivîsên bi zaravayên din jî.

Di vê hejmarê de Haydar Diljen jî, di bernameya partiyên li bakurê Kurdistanê de li bendên der barê zimên de kolaye. Memed Drewş jî pêwîstiya yekgirtina alfabe û rastnivîsa kurdî aniye ser zimên. Di nivîsa Memed Drewş de be-

Wîsar, 1998

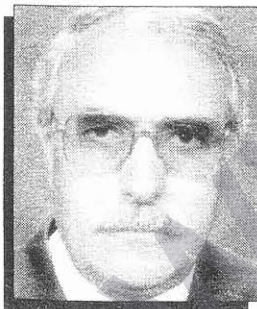
r a m - berî "lîrekor-raverîn(rekor kirmak)" "rekor şiketin" hatiye bikaranîn. Ev mantiqê tirkî ye.

Wekî din ev nivîs di vê hejmarê de hatine belavkirin: "Derheqê Kirmançî de Kombiyayîşê Çarîne", "Hevpeyvîn ligel Dengbêj Serdar", Lerzan Jandil "Sedsera 19ine de Halê împaratoriya Osmanîyan û Vuriyenê nê Demê", Mûnzûr Çem "Vilikê Verê Vare" û "Çend rojnamayanê Fransî û îngilîzî de Xoverdayîşê Dêrsimî".

MAZLÛM EŞREF

Kûsî û meymûn, wawîk û şêr

CELALETTİN YÖYLER

Ji pirtûka bi navê "Kelîlet û Dimnet" çend hikayetên manîdar.

Dibê di daristanekê de, padîshaheyekî meymûnan, bi navê Mahir hebûye. Ev meymûn, di nav salan re deûbas dibe û pîr dibe. Meymûnekî ciwan zordariyê lê dike û dibe padîşahê meymûnan. Dema ku padîşahiya Mahir jê tê standin, direve û diçe qeraxê deryayê û li ser dareke hêjîrê jî xwe re warekî ava dike. Meymûn jî hêjîrên darê, hem dixwe hem jî yek heban davêje nava ava deryayê. Dema ku davêje, kûsî jî xwe re berhev dike û dixwe. Bi vî awayî kûsî dibê dostê meymûn. Dem û zeman dibore, hevalê kûsî jî bona nehatina hevala xwe xemgîn dibe û ji hevalên xwe yên din re, xemgîniya xwe diyar dike. Hevalên wî jê re dibêjin: "Hevala te bûye dostê meymûnê, loma pîrsa te nake." Li ser vê yekê kûsiyê nêr û hevalên wî planekê digerin û dibêjin; dema ku hevala te hat, tu bêje ez nexweşê mirinê me. Lê dermanê min, xwarina dilê meymûnekî ye. Dema ku kûsiya mê dizivire cem hevalê xwe, hevalê wî jê re dibêje, ez nexweşê mirinê me, lê dermanê min dilê

meymûnekî ye. Li ser vê planê, hevala wî dizivire bal dostê xwe yê Meymûn û halê wî dipirse. Meymûn dibê gelo çima tu ewqas dereng hatî? Kûsî dibêje: "Min pîr fedî kir ku carekî din destvala bizivirime çem te. Lewre te bi min re pîr îkram kiriye û her tim hêjîrê daye min". Meymûn dibêje: "Tu xeman nexwî, tenê ev e mebesta te ya qenc, bes î min e." Lê kûsî razî nabe û dibêje: "Ez dixwazim, te li mala xwe biezimînim û ji binê qenciyan te derkevim." Meymûn dibê: "Rind e, lê ez nikarim di deryayê re derbas bim û bêm mala te." Kûsî dibê: "Ez ê te bidime ser piştê xwe û derbas bikim." Bi vî awayî meymûn li kûsî siwar dibe û diçe. Qasekê di avê de dimeşin. Kûsî serê xwe dikîşîne qalik. Meymûn dibêje: "Hevalê kûsî tu çima wisa dikî?" Kûsî dibêje: "Welahî ez li hemberî qenciya te nikarim tiştêkî hêja bikim, lewma ez ji ber xemgîniyê serê xwe dikêşim qalikê xwe." Demek dibore, dîsa kûsî nîyeta xwe xirab dike û dixwaze xwe di avê de noq bike û meymûn bixeniqîne. Meymûn dikeve nav gumanan û dibêje: "Heval tu çima wisa dikî?" Kûsî dibê: "Ez pîr ji bona hevalê xwe yê nexweş xemgîn im, loma ez wisa dikim."

Kûsî meseleyê bo meymûn vedibêje û meymûn mebesta wî ya xirab fêm dike û dibêje: "Heval, te çima ji min re negot! Minê dilê xwe bixwe re bianiya." Kûsî dibê: "Heval çima dilê te li ser te ye? Meymûn: "Adetê me ye. Dema ku em diçin rêwîtiyê, em dilê xwe li mala xwe dihêlin. Ji bo ku dilê min dermanê hevalê te ye, min bizivirîne mal, ez wî bi xwe re binin". Kûsî dema wî dizivirîne, meymûn dikêşe serê darê û dibêje kûsî: "Hevalê kûsî! Em Meymûn wekî kerê

bêdil û bêguh nîn in." Kûsî dibê çawa? Meymûn lê vedigerîne: "Li daristanekî şêr û wewîkek bi hev re dibin heval û dijîn, lê şêr pîr pîr û gurî dibe. Ji wawîkê re dibêje, heval dermanê gurê min dilê û guhê kerê ye. Wawîk dibêje: "Padîşahê min ji wî hêsantir çî ye! Ezê herim ji bona te kerekî binim." Wawîk digere û kerekî jar û hejar dibîne û jê re dibêje: "Kerê hejar! Tu çima nayê ez te biherim cihekî pîr çêre û pîr av." Ker dide pey wawîkê û diçe nêzîkê warê şêr. Wawîk diçe cem şêr û jê re dibêje: "Padîşahê min, min ker anî. De here guh û dilê wî bixwe. Şêr dema diçe hinda kerê û êrîşê dibe ser. Ji lew re ker direve û diçe cihê xwe yê berê. Careke dinê wawîk diçe cem kerê: "Kero! Tu çima hatî vir? Şêr xwestiye bi te şa be. Ez hatim ku dîsa te bibim." Lê şêr vê carê jî êrîşê dibe ser kerê û wî dikepe. Peyre dibêje: "Divê ez herim ser avê û xwe bişom, paşê werim kerê bixwim." Lê wawîk keysa xwe lê tîne û dikeve ser dilê guhê ker. Şêr dema tê, dibîne ku ne guh ne jî dilê kerê maye. Dibêje: "Kanê guh û dilê kerê!" Wawîk dibêje: Padîşahê min! Dema ku guh û dilê wî hebûya, gava ku ji destê te filitî, êdî carekê din dihat bal te?"

Belê bi rastî ku dilê guhê xwefiroş û çahşan hebûya, wekî kerê nedizivirîn bal dijminê gelê xwe. Wê bigotina: "Hey dijminê bêwîccan! Te hetanî îro te xwîna me rijandîye, em te baş dinasin û bi te re nayên dor maseyan û tu me dixapîni." Dîsa wê bigotana: "Em êdî wekî meymûn hişyar in, xwe nedin destê dijminê xwe." Wekî çawa ku di hedîsa Pêximber de hatiye gotin: "Kesên bawermend di qulekê de, du daran pêvedana wan çênabe."

Nifirên post-modern

Gelê kurd ji zû de ye ku ber bi xêr û xweşiyê ve gavan diavêje. Êdî nifirên gelê kurd ji diguherin. Ev nifirên jêrîn niha li dilê gelê kurd siwar in, dê piştî demekê peya bibin.

Nifirên siyasî

- Tu Kurdistanê Azad nebînî.
- Kurê te bibe îtîrafçî
- Mêrê te bibe cahş
- Tu bibî dostê Mesûd Barzanî.
- Tu di nav PKK'ê de bibî "unsur"!
- Kurê te negihêje refan.
- Mercedesê Susurlukê li te biqelibe.
- Tu bibî cînarê Mehmet Ağar.
- Tu bikevî destê polîsên tirk
- Doza te ji Komîsyona Mafên Mirovan a Ewropayê vegere.
- Şeva Newrozê teker bi dest te nekevin.
- Hûn derkevin kolanan alek bi dest we nekeve.
- Riya gerîla bi mala we nekeve.
- Roja serhildanê tu ji mal dernekeve.
- Agirê leşkeran bi mala we bikeve.

- Rojnameya bêsansûr bi dest te nekeve.
- Kurê te bibe leşkerê Roma Reş.
- Malbata we çekekê li dijmin neteqîne.
- Doğu Perinçek te rizgar bike.

- Mala we mîna çepên tirkan bibe çil parçe.

Nifirên medyatîk û hunerî

- Roja panelê ba antena te bibe
- Tu bibî mêvanê Reha Muhtar

- Sadettin Teksoy çavên te birijîne.
- Tu bi M.Yılmaz re hevpeyvinê biki.
- Tu her tim li dublajên MED TV sêr biki
- Nifirên nav Azadiya Welat
- Tu her tirkmanê biminî
- Tu Silêmaniyê nebînî.
- Soraniya te bi pêş nekeve.
- Peyvên te netewin, serê te bitewe.
- Tu nivîsên M. Ferho redakte biki.
- Tu ji dimilî bêpar biminî.
- Tu tajî bî, pirtûkên bi kurdî kêrghubin.
- Her çar parçeyên welatê te nebin yek.

Nifirên civakî

- Telefona te ya destan çênebe.
- Tu bikevî dora meaşan.
- Tu li nexweşxaneyê sîgortayê tedawî biki.
- Meytê te li goristana belediyeyê bêveşartin.
- Berçavka te bibe sê derece.
- Tu bibî dijminê kesê ku ev nifir nivîsîne.

RUKNETTÎN KÛNOZ

BI XELAT...

XAÇEPIRSA BI XELAT (130)

XAÇEPIRSA

Di xelata...	E	X	E	A	K	
Di xelata...	B	V	E	R	A	T
Di xelata...	D	M	Q	R	A	L
Di xelata...	R	P	E	H	N	T
Di xelata...	H	S	A	R	T	G
Di xelata...	R	E	Ş	Q		
Di xelata...	X	W	I	N	A	S
Di xelata...	A	T	D	S	A	

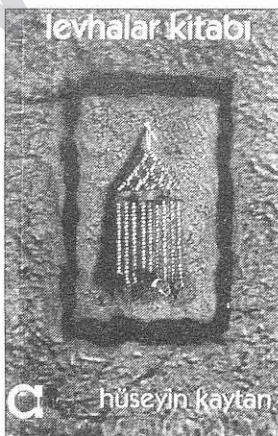

Bersiva Xaçepirsa 128'an

Xaçepirsa me bi xelat e. Di 15 rojan de çî bersiv bigihîjin destê me, em dê wan binixînin û bi riya pişkê li 5 kesan belav bikin. Xelata hejmarê me ya 130'î pirtûka **Hüseyin Kaytan 'Levhalar'** e.

Jêrenot:

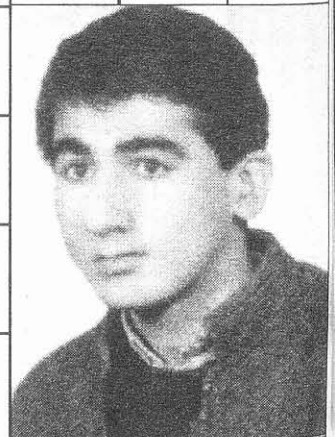
Ji bo ku bersiva we bê nîrxandin, divê hûn "Peyva Veşarî" di nava qutiyên li bin xaçepirsê de binivîsin û tevî navnîşana xwe ji me re bişînin.

hüseyin kaytan

Pênc kesên ku xelata hejmarê 128'an kasetê Dengê Azadî 'aşî' qezenc kirine: Zeynel Erdoğan/ İzmir, Mehmet Toprak/Amed, Ferid Demirel/Stenbol, Ferzen Yağız/ Mêrdîn, Pelda Adigüzel/ Amed

Rezazî Şehîdek (Wêne)	Tayê ji çerm Zad	Di kirdki de ne sitûr Welatek	Xani Vexwarinek	Jinbav Tîpek	Sureyek ji Kuranê
Serhildan				Qertafeke pirsê	
Endam				Ne nêz	
Şanênava		Kal Ziman	Geleki Kurdistanî Roja ku em tê de ne	Hacetê darbirinê Ajbenî	
Baneşanek					
Sed sal Sembola hidrojenê	Hêl Navek		Geleki cîran		
Tîpa pêşîn Cînavkek		Mirov dike piyên xwe			
Ferman Li dû duayê tê gotin		Rojek		Paşgîrek	

PEYVA VEŞARÎ

Dewleta tirka wazena fekûrîşiyayina sîstemê pawitoxan vindarno, Awka dola teqayî linciya vindariyena?

Dewleta senî kena nêşena verê fekûrîşiyayin bigiro. Her roj cayê ra xebera fekûrîşiyayina yena û her roj pawitoxê jew cayê tîfîng viradenê. Dewleta jî verê fekûrîşiyayinê sîstemê pawitoxan girotin qanûno newe kerd hedre. Goreyê nê qanûnî iyê mesayî û operasyonî ser jî perey bidê ci û iyê nê qanûniya zey karmendan bê.

Hemû karê liminê ke Kurdistan de benê û viraziyenê nameyê inano (pawitox/cahs/ korucu), te de (miyande) ravêreno. Xirxizey (tirten) ra tepşê, hetanî keyna-remnayin, tecawizkerdin, xespkerdin, mardimkiştin û zey nînan xeylê karanê liminan de ravêrd û oyo ravêreno.

Kes qandê inan şeno wina jî vajo; giliyê çimê artêşa tirk. Çimki eke, ê çinêbê artêşa tirk nêşena zey ewroy operasyonî virazo. Eke virazo jî hetanî cayê virazena û bado mecbûr manena peyser anciyena (ageyrena). Her çiqas ewro vêşiyê artêşa tirk Kurdistan de bivîniyo (biayso) jî, rastî de artêşa tirk xeribê koyan û heremê Kurdistanî ya.

Coka şero limino ke 15 seriyo Welatê ma de rameno, rolê nê xorotoxan (Bê êkê mecbûr mendê û biyê pawitoxî) vêşiyê û kes nêşeno, nê rolî nêvîniyina bêro û ravêro. Hemû operasyonan de, ray û camûsnayoxê artêşa tirk nê xorotoxê. Nê xorotoxî hemû şaranê (lejanê) reyayinê şaran de veyjîyenê werte. Nê zewbî şaranê bindestan miyan de jî vînyenê. La belê nameyê ci zewbiyê, pêro jî raya bindestîn ra xelisayîyîn (reyayîn) de çalê gird û xori yê û layê azadî tepîştin de jî gireyê korê.

Toximê nînan menga avrêla 1985 de mabenê şaristanê Çeman û Beytüşşebap de dewleta tirk û girdanê Aşîreta Jirkî çekard (karit). Dewlet a ser gerilayanê Artêşa Reyayinê Şarê Kurdistan ra darban sero darbey werdin sero zereyê qanûnê 74'ê dewan kerd hera. Û çöşmeyê nê qanûnî de ronayî-nê (awan kerdinê) caşan (pawitoxan) kerd eşkera.

Goreyê vatenan menga gulana 1985 de serdarê artêşa tirk û girdê aşîreta Jirkî ra Tahir Adiyaman, Hacı Öter, Abubekir Ay-

Caşê pereyê ke guniya şarî xo rijnayina qezenc xo kenê mird.

demir û Kökel Özdemir keyeyê muxtarê dewa Aşağıdery Mehmet Dereli de ameyê pêser û qandê caşîn peyman viraşt. Goreyê nê peymanî êkê nameyê ci cor de nûşayê, o çax haq tê inan pêren biryarê zereçkerdin estbi. Verî no biryaro hewadiyo. Peyra jî Tahir Adiyaman, Hacı Öter, Abubekir Aydemir û Kökel Demir, iyê jî Qurânî sero siwend biwanê, 3'ê sî çekirê û bibê girêdayox û pawitoxê dewleta tirk.

Hem dewlet û hem jî, nê xorotoxan was-tenê nê peymanî ardê ca û rojê didin, helikopteriya şinê Amed û wija Fermandarê

Kolordu Korgeneral Kaya Yozganî ya pêdiyin virazenê o jî, ê peymanî nameyê Artêşa qabûl keno û tîfîngî dano ci. Tahir Adiyaman û embazê ci nê vera şarê xo lej biki-rê û dewleta jî suçanê inan verinan ef kiro.

Dewleta tirk o roj ra, no roj yanê menga gulana 1985 ra na kişt kotî jew kurdo xorotox esto ci dest ra tepîşt û kerd pawitox û wast fekûrî şiyayinê xo, nînan vindarno. Ancî kiştê bîn ra, winakerdina wast vera vardayinanê PKK bigiro û tain kiro û inan ra xo rê artêşa rehberîn rono. Hemû operasyonan û vardayinan de inan xo ver de vazdayno. Çimki xo ne koyan û ne jî herem silasena.

Wastena ke dewleta tirk caşan ra pawitê Wezirê karê zereyê tirkiye yê o çaxî Yılıdırım Akbulutî wina ardbi ziwan: "Eşkiyayê sînorî ravêrenê û yenê koyan û mixaran de wextê rindî pawenê û fîrset ke kewt ci dest iyê dewan rê vardayin virazenê û eskeranê ma jî fînenê faq. Ancî kiştê bîn ra xeylê dewê ci rê zorna bo jî hetkarîn virazenê. Ma qandê vera nê biyayan girotin qanûnê pawitoxîn vet. Wexto ke dewan ra hetkarîn mevînê di mangan miyan de peyniyê ci yeno".

Nê vatenanê wezirê karê zereyê tirkiye-

yê o çaxî ser ra 13'ê serî ravêrdî. Ek kes pawitoxîn sero serdarê dewleta tirk kamîni ya qisey bikiro ancî qiseyê ke verdê 13'ê seran vajyayê iyê inan fina biyarê ziwan. Dewleta tirk ewro jû kişt ra, çiyê ke verê 13'ê seran caşan ra pawitê awa hewna ê wastenan ana ziwan la belê kiştê bîn ra ewro sîstemê pawitoxan fekûrî şino.

Dewleta senî kena nêşena verê fekûrîşiyayin bigiro. Her roj cayê ra xebera fekûrîşiyayina yena û roj pawitoxê jew cayê tîfîng viradenê. Wezirê karê zereyê tirkiye jî verê fekûrîşiyayinê sîstemê pawitoxan girotin qanûno newe kerd hedre. Goreyê nê qanûnê newey iyê mesayî û operasyonî ser jî perey bidê ci û pawitoxê nê qanûniya piya zey karmendan bê.

Bi rastî kes şeno nê qanûnê neweyê wezirê karê zereyê tirkiye ser wina vajo. Hinî nika senî kenê winî bikirê, belkî şenê heveyan, heveyana diha kurdan pejewinan finayin de bixestînenê, la belê nêşenê verê fekûrîşiyayin bigirê. Jû vatena ma ya verinan esta ke, tam rastîna qanûno ke wezirê karê zereyê tirkiye kerd hedre ana ziwan: "Awka dola teqayî linciya vindariyena?" Çiqas şima dest ra yeno lincî piradûsnê.

MEMED DREWŞ

Wek Çemê Firat pêl pêl dikişim
Bend min ranagirin fireh û boş im

Li ber hemû çewisandinan NÇM sala xwe
ya sêyemîn pîroz dike. Em dixwazin vê
roja girîng bi gelê xwe re pîroz bikin.

Dîrok: 26 fîrmeh 1998 yekşem

Saet: 14.00

Navnîşan: Silifke cad. Gökçay Çarşısı A/ blok. Kat.4 Mêrsîn

WELAT
ROJNAMEYA HEFTEYÎ
(Haftalık Gazete)

Xwedî (İmtiyaz Sahibi)
M. NURİ KARAKOYUN

Yönetim Yeri
İstiklal cad. Asmalı Mescit sok. 35/37 No:308

Beyoğlu/İstanbul
TEL: (0 212)
251 79 37-251 90 13
FAX: 251 95 85

Gerinendeyê Giştî yê Weşanê
(Genel Yayın Yönetmeni)
SAMİ TAN
Berpîrsê Karên Nivîsaran
(Yazı İşleri Müdürü)

M. SALİH TAŞKESEN
ÇAPXANE
Yeni Asya Matbaacılık A.Ş.
Yayın Koordinasyon:
Gündem Basın ve Yayıncılık San. Tic. Ltd. Şti.

BELAVKIRIN
BIRYAY Dağıtım
NÜNERİTİYEN ME
(Temsilciliklerimiz)

Mêrsîn
Tel: 0 (324) 233 83 96

İzmir
Tel: 0 (232) 425 37 02

Munchen:
(Nünerê Giştî yê Ewropayê)

Mahmut Gergerli
Tel: 49 871 672 29
Fax: 49 871 670 815

Swîsre:
İhsan Kurt

Tel-fax
41 21 652 76 07

Hollanda:
S. A. Fewzi
31 104 85 55 43

Suriye:
Jana Seyda
Helim Yüsiw

Bi zarokên Amedê re li ser tatîlê kurtehevpeyvîn

“Tatîl jî bo me pir-xebat e”

Ligel şerê çekdarî, psîkolojîk û çewt-hêvotina bi riya dibistanên mecanî jî zarokên welêt, bi taybetî jî yên Amedê, ne ditewin ne jî ji ser jiya xwe vedigerin. Kulîlkên welêt dibêjin ‘divê em zarokên kurdan jî zarokên cîhanê bêhtir bixebitin, em pirtûkên serhildanên kurdan bixwînin.’

Serê qirêjî ku li Kurdistanê didome xeyalê zarokên Amedê wekî xeyalên mirovên mezin kirine û zarokên Amedê mîna mirovên 30 salî li jiyane dinêrin.

Dibistan ketine tatîlê. Dema behsa tatîlê dibe, rawestîna tê bîra mirovan. Lê belê jî bo zarokên Kurdistanê gelo wateya tatîlê çi ye? Dema em li ser wateya tatîlê bi zarokên Amedê re axivîn, me dît ku tatîl jî bo wan zêde tişteki îfade nake. Tatîla dibistanê jî bo zarokên Amedê xebata zêdetir e.

Em berî ku bi zarokên Amedê re bi axivîn bi endamekî Egitim-Sena Amedê re li ser tatîlê, jî bo zarokên herêmê tatîlê çi îfade dike; di tatîlê de dijwariyên çawa li hêviya zarokan in, axivîn. Endamê Egitim-Senê di axaftina xwe de wiha digot: “Perwerdehî pêvajoya guherandina helwesta şexsan e. Ev guherandin angorî daxwaza çîn (sınıf) serdest (egemen) di-be. Çîna serdest mirovên çawa dixwaze, wisa zarokan perwerde dike. Lê ev perwerdekirin li erdnîgariya kurdan li ser bingeha nîjadperestiyê tê danîn. Em li ser tatîlê jî dikarin van bibêjin: Tatîl jî bo zarokên Kurdistanê (Amedê) dema xebatê ye. Û jî hêla aborî ve alîkarîkirina malbatê ye. Zarokên kedkaran di wexta tatîlê de dikevin etîra kardîtinê. Dema di-

bistan vekirîbû, zarok rojê danekî dixebitin, lê ku tatîl bû zarok hemû danê rojê hewceyê xebatê ne. Li angorî vê rewşê em nikarin bibêjin zarokên kurdan tatîlê dikin û radiwestin. Ew şerê qirêjî ku li herêmê didome, wî barekî giran xistiye ser milên zarokan û zarok wekî mirovên mezin hewceyê xebatê ne. Dema ku kar nebînin û nexebitin sala tê bêtedarîk dimînin, nikarin bêne dibistanê.”

Zarokên Amedê jî li ser tatîlê û tatîlê de wê çawa bikin û daxwaza wan çi ye jî me re wiha rave kirin:

‘Ez diwazim di dibistaneke bi zimanê zikmakî de bixwînim’

Yûsiv: “Di dibistana sereke sinifa 3. de me. Dema dibistan bûn tatîl ez hewce me ku kar bibînim û bixebitim. Bavê min di girtîgehê de ye. Ji bo vê yekê hewcedarê xebatê me. Ez boyaxçîtiyê dikim. Min dixwest, ez di tatîlê de herim deverên dûr bibînim lê ev îmkane min tune ne. Ez diwazim di dibistaneke ku bi zimanê me yê zikmakî dersan dide de bixwînim.”

Çiya: “Di dibistana sereke sinifa 5. de me. Dema dibistan vekirîbûn, ez rojê danekî di qesaxaneyê de (soğuk hava deposu) dixebitim. Ku bû tatîl ez serê sibê heya êvarê di cihê xebatê de dimînim. Ji ber van sedeman tatîl jî bo min xebata zêde ye. Encax ez êvarê bi qasî du saetan li televizyona MED’ê temaşê dikim û hemû tatîla min ev e.”

‘Ez pir bi şens im ku îmkaneke min a çûyîna NÇM’ê heye’

Neşe: “Di dibistana sereke de derbasî sinifê 5. bûm. Ez di koma folklorê ya NÇM’ê de dixebitim ku dibis-

Ew di tatîlê de jî bo ku alîkariya aborî bide malbata xwe mecbûr e ku bixebite. Karê wî boyaxçîtiyê ye. Barê malbata wî li ser piştê wî ne. Çimkî bavê di girtîgehê de ye.

tan tatîl bûye hemû wextê xwe didime xebata folklorê. Ev tişteki pir xweş e. Ez pir bi şens im ku îmkaneke min a wiha heye. Ez jî zanim ku zarokên hevalê min hemû ne xwediyê îmkane wîha ne. Daxwaza min a herî mezin min di dibistaneke bi kurdî de bixwenda. Lê îro MED-TV jî bi qasî dibistaneke ye.”

‘Tatîl jî me kurdan re luks e’

Songul: “Ez di dibistana navincî sinifê yekemîn de me. Wateya tatîlê jî bo me zarokên kurdan xebat e. Gelek hevalên min di tatîlê de hewceyê xebatê ne. Ez di NÇM’ê de di koma folklorê de dixebitim. Gerek em zarokên kurdan jî zarokên cîhanê zêdetir bixebitin, jî bo azadiyê pêwîstiya herî mezin pir xebat e. Ji bo vê sedemê tatîlê û rawestandîna jî me re dest nade. Îro dibistana ez tê de dixwînim perwerdehiya wê hemû li ser nîjadperestiyê ye. Çand û zimanê me û çand û zimanê hemû gelên dinê jî tê înkarkirin. Ji bo ku ev înkârî û qedexeyî li ser ziman û çanda me bînin ra kirin gereke em pir bixebitin. Ji ber van sedeman tatîl jî me kurdan re luks e.”

‘Di tatîlê de ezê pirtûkên serhildanên kurdan bixwînim’

Bahûner: “Ez di dibistana navincî de xwendevan im. Tatîl jî bo min zêde xebatê divê. Di tatîlê de ez di qehwexaneyê de dixebitim. Min pir dixwest ez tevî koma folklorê bixebitim lê ev îmkane min tune ye. Di tatîlê de ezê der heqê dîrok û serhildanên Kurdistanê de pirtûkan bixwînim. Rojê, bi qasî du saetan ez wextê xwe jî bo xwendina pirtûkan vediqetînim. Dibistanê em zarokên kurdan tê de dixwînin serê sibê bi merşê nîjadperest dest pê dike. Û êvarê dema belavbûnê di-sa bi van merşan dibistan belav dibe. Wateyeke tatîlê jî jî bo min dîrketina jî van merşan kevneperest û nîjadperest e.”

Mazlûm: “Min dibistana sereke salek beriya vê qedand. Ez niha li ber destê darraşan dixebitim. Serê sibê heya êvarê di cihê kar de dimînim. Timî karê me ev e û rewş wiha ye. Rawestandîna jî

me re tune ye. Êvarî bi qasî çend saetan ez li televizyona MED temaşê dikim. Ji bo min tatîlê jî rawestandîna jî ev e.”

Hakan: “Ez di dibistana navincî de dixwînim. Dema bû tatîl ez jî wekî hevalên xwe yên din li pey kar im ku bixebitim. Lê min kar nedît ku ez bixebitim. Vê demê em mecbûr in ku herin metropolên Tirkîyeyê bixebitin. Wateya tatîlê jî bo min ne girîng e. Min dixwest ez di tatîlê de gelekî bigerim. Lê îmkane min ên ku ez vala bigerim tune ne. Di dibistanê de jî ez kêmasiya tunebûna zimanê xwe yê zikmakî dikişînim. Xwendina van dibistana jî bo min pir cefa ye û tatîl jî bo min ew qas cefa ye.”

Mizgîn: “Min dibistana sereke qedand, sala tê ez ê herim dibistana navincî. Wateya tatîlê jî bo min gelekî girîng e. Sedema vê jî ezê di tatîlê de di koma folklorê ya NÇM’ê de bixebitim. Ev dibistana vê sistemê ku ez tê de dixwînim durrî zanyariyê ne. Ji ber van sedeman tatîlê jî bo zarokên kurdan ku xwe geş bikin û durrî vê kevneperestiyê bikevin, firsêdeke baş e. Zarokên law di tatîlê de hewceyê xebatê ne ku jî hêla aborî ve alîkariya malbata xwe bikin. Em qîz di vî warî de bi şens in ku di tatîlê de dema me heye. Ev jî nayê vê wateyê ku em ê vala bisekinin. Daxwazê min jî weşanên kurdan ên bi zimanê kurdî dertên heye ku ew dîroka kurdan û dîroka tevgera azadiyê bi zimanekî vekirî pir bidin.

BEKIR KAYA/ AMED

